Агазет шьатаиркит Д.И. Гәлиа 1919 ш. февраль 27 азы

АԤСНЫ

Ареспубликатәҳәынҳҳарратәусҳәарҳа «Аҳснымедиа»

2025 ш. декабр 4 № 83 (21 688)

Аублаақәа раҳәшьаԥҳа – Ҵьерен

Адунеи аԥшӡақәа ируаӡәку

Ахра Анқәаб

Аҳаԥшьа ҭацәызар, акәапеи егьа иҭушьыргьы, акагьы азаагом. Ауаҩы, ишырҳәо еиԥш, инаԥшуа акыр риҭарц, ихаҭа ҩнуҵҟалатәи доуҳала ибеиара анаҩсгьы, адәахьтәи иҭеиҭыԥш алагьы деинаалазароуп. Иҟам аԥшӡара аҭқыс иаиааиуа даҽа мчык.

Ишырҳәо еиԥш, акагьы ҿыцым ари адунеи аҿы. Ажәашықәсақәа рыла ихаҭәаау ашәышықәсақәа раԥхьа, иҟалахьоу еиуеиԥшым ахҭысқәа ирышьашәалоу, еиҭа хаԥнагалар алшоит аамҭа. Уи уамашәа ибатәым, ус ишоуп аԥстазаара… Жәлар рпоет, «адунеиажә цәгьа уеижьагоуп» изырҳәазгьы уи акәхап?!

Иблахкыгоу ҳаԥсабара хазырҭәауа, зеиуа хкы рацәоу ашәаԥыцьаԥ рахьтә иҟоуп зҵакыра ҭбаау, зоура ҳаракӡоу, аха зԥашәқәа усҟак иҵауылам. Иҟоуп убасгьы, адәахьы иубо роуреи рымҽхаки рааста, акырӡа здацқәа ҵаулоу. Убри ҳаҩызоуп ҳарҭ ҭоурыхтә шьаҭак еицызмоу аԥсуа-адыга жәларқәа. Адунеи акыр аҳәынҭқаррақәа рҟны, аԥсҭазаара ацәқәырԥа цьбарақәа инаргаз аԥсуааи адыгааи рхылҵшьҭрақәа, рылшеи рбаҩхатәреи рымҽхак ҵаулоуп акырӡа. Уи ус шакәу даҽазныкгьы иарҵабыргуеит анаҩс ҳаззаатҭгыло ахҭыс.

Иҳаҩсыз амза аҵыхәтәантәи амшқәа рзы, аҳәынҭқаррақәа жәпакы рҟнеиԥш, 74-тәи жәларбжьаратәи аиндаҭлара «Адунеи Аԥшӡа – 2025» (Мисс Вселенная 2025) аҽалархәразы, Ҭырқәтәыла имҩаԥгаз аусмҩаԥгатә аҟны далкаахеит, заб – даҭыркәоу, зан – дчеркьес ҭыԥҳау, аха «сара ачерқьес жәлар сырхаҭарнакуп» ҳәа гәадурала зхы иазызҳәо, 22 шықәса зхыҵуа аҭыԥҳа Ҵьерен (Серен) Арслан.

Хыхьҟа ишазгәаҳҭахьоу еиԥш, «ишьҭрақәлоит аҭоурых» ҳәа иҳәоу ажәлар рыхшыҩзцара аҵакы ҵабыргым узҳәарым. Ԥшьынҩажәи жәаха шықәса раԥхьа, ииун 3, 1932 ш. рзы, Ҭырқәтәыла имҩаԥысуаз «аԥшӡаӡа» лалкааразы амилаҭтә еиндаҭларақәа рҟны, иреиҕьӡақәоу ҳәа иԥхьаӡаз 50-ҩык ираԥылгеит аублаа мҳаҵьырқәа рхылҵ Ҭефикь Халис Беи (Быжьноу) иԥҳа – Қьериман Халис (Быжьноу). Убри ашықәсан Бельгиа, жәларбжьаратәи аиндаҭларақәа рҟынгьы, 27 ҳәынҭқарра рхаҭарнакцәа иахьраԥылгаз дазыгәдууа, Ҭырқәтәыла усҟантәи анапхгаҩы Мусҭафа Қьемал Ататиурк, аҭыркәшәахьтә «аҳкәажә» ҳәа иеиҭагахо ахьӡшьара чыда «Еџье» ҳәа лхиҵеит Қьериман ԥшӡа.

Ҵьеренгьы, Таиланд аҳҭнықалақь Бангкок имҩаԥысуаз адунеи зегь ахьтә 136-ҩык аҭыԥҳацәа ссирӡақәа злахәыз, аԥшӡара жәларбжьаратәи аиндаҭларақәа дрылахәын Ҭырқәтәыла дахаҭарнакны. Уи аподиум аҟны леиҿкаашьеи лхымҩаԥгашьеи, ахәаԥшцәа иаразнакы агәрагара инаҭон зыуаҩра ҳаракӡоу, Кавказ иашьагәыҭу ажәларқәа иреиуоу аԥсуааи адыгақәеи ршьа шлылоу. Аублаақәа раҳәшьаԥҳа дцәырҵит Адыгьеиа еиԥш, уи анҭыҵгьы зыбзырӡы хара инаҩхьоу, амилаҭтә цәашәҵатәызахҩы ҟаза Рузана Ԥараныҟә илаԥҵамҭоу аҵқы даҵаҽырбо.

«Амаҭәа аӡахразы исзыԥҵәаз аҿҳәара кьаҿын убранӡа, снапкымҭа хаҭала илышәҵаны игәасҭарц азы аҳаирбаҕәазахь амҩа саныкәыз ауп ахылԥа аӡахра анхсыркәшазгьы» – лҳәоит Рузана, адунеи аԥшӡақәа ируаӡәку Ҵьерен цәашәҵатәыла леиҿкаара лгәы хыҭ-хыҭуа дшазхьаауаз лныԥшуа, лыҿцәажәарақәа руак аан.

Ҵьерен Арслан лаб дшаҭыркәоугьы, ачеркьес ҭыԥҳа ҳәа дрылаҳәан, ланҵарбаҿы лхаҭа ишалырбаз еиԥш. Араҟа хьаҵрак аҳасабала иазгәаҭатәуп ҳәа азысыԥхьаӡоит, амҳаҵьырра аамҭа еиқәаҵәақәа раан, аҳәаанырцәтәи аҳәынҭқаррақәа рахь инанагаз аԥсуа адыга жәларқәа ирхаҭарнаку зегьы зеиԥшла «ачерқьесқәа» ҳәа ишрышьҭоу. Аха, Ҵьерен лыжәла ала аублаақәа дшырхаҭарнаку зырҵабыргуа ҿырԥштәык аҳасабала иаагазарц ақәнагоуп, сынтәа диижьҭеи 90 ш. ахыҵра азгәаҳҭо, Аԥсны жәлар рпоет Платон Бебиа игәалашәарак.

1990 ш. рзы, Ҭырқәтәылатәи ҳцьынцьуаа рааԥхьарала, қалақьцыԥхьаӡа иаԥҵоу акультуратә дернеқьқәа рҟны аиԥылаpaқәа мҩаԥигон Платон Хәамԥа-иԥа. Убасҟан, «Сҭампыл ҩынҩажәижәаба километр иацәыхароу Гебза ақалақь аҟны еиҿкаау, Кавказтәи ауааԥсыра еидызкыло аидгыла «Кавказ» аиҳабы Аиҳан Аргәын:

– Ажәеиқәыршәақәа дҳазрыԥхьоит Аԥснытәи ҳасас! – иҳәан, иажәа хыркәшо, ихы сара инсықәикит.

Срыԥхьон сара иаҳа еилыркаап зысгәаахәуаз ажәеинраалақәа. Иӡырҩуан зегьы-зегьы еикәлымҳаха. Цьоукы ргәырҕьа лабжышқәа хаддыла илеиуан, даҽа цьоукых, анаҵьалбеит, инымҵәандаз ҳәа акәын рхы-рҿы лашақәа ирықәубаауазгьы…

– Ҳара аԥсуа бызшәа ариаҟара ихааны, иԥшӡаны ихәмаруеит ҳәа ҳаҟамызт! – иҳәеит аҵыхәтәаны, аубых Ҵьаавеҭ Арслан даасыдгыланы. «Аубых?» – иҵьасшьеит сара, аха рыцҳарас иҟалаз уи ибызшәа издырӡомызт. Аиԥылара хыркәшаны, ҳамҩа ианацаҳҭа, алымҩанык ҳахьаауаз схы иааҭымҵӡо сзызхәыцуаз ани аубых цынҵәарах иакәын».

Иҵабыргыхаҭаны, баша ирҳәом адунеи аҿы иҟамлац егьыҟам ҳәа… Жәларбжьаратәи аҩаӡараҟны афиналтә хәаԥшрақәа рҟнынӡа инеиз, алахәцәа зегьы рахьтә иалкаау 30-ҩык ирхыԥхьаӡалахаз, жә-жәашықәсак рнаҩс Қьериман Ебжьноуԥҳа лышьҭа зырхаз аублаақәа раҳәшьаԥҳа Ҵьерен Арслан илԥеиԥшызааит аԥхьаҟагьы аԥсҭазаараҿы аманшәалареи аихьӡаракәеи..

Иахьатәи аномер аҟны:

БАДРА ГҲЫНБА – КҲЫДРЫТҲИ АИҲХААҲЫ

СЕРГЕИ КИРИЕНКО АԤСНЫ ДАҲААИТ

2-ТҲИ АД.

АТҲЫЛА АИҲАБЫРА РЕИЛАТҲАРА

3-ТҲИ АД.

ВЛАДИСЛАВ АРҲЫНБА ДИЖЬҲЕИ 80 ШЫҲҲСА АҲРА ИАЗКНЫ

4-ТҲИ АД.

«АЛАШАРА» 70 ШЫҲҲСА АХЫҲРА АЗГҲАРҲЕИТ

5-ТҲИ АД.

ЕИЦЫРДЫРУА АСОВЕТ ШҲҲҲЫҲҲЫ, АСЦЕНАРИСТ, АЖУРНАЛИСТ, АУААЖҲЛАРРАТҲ УСЗУҲЫ КОНСТАНТИН СИМОНОВ ДИИЖЬҲЕИ 110 ШЫҲҲСА ҲИТ

6-ТҲИ АД.

Афото: Sputnik Абхазия

Бадра Гәынба Кәыдры аиҩхааҿы

Аусуракәа ирылагеит

Кәыдрытәи аиҩхаа, Лаҭа ақыҭа азааигәара иҟоу атоннель аҿы аиҭашьақәыргыларатә усуракәа ирылагеит.

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба абҵара 27 азы Шьаҭанкыла аргыларазы аусбарҭа имҩаҧнаго аиҭашьақәыргыларатә усуракәа рымҩаҧгашьа гәеиҭеит.

«Ари амҩа иамоу астратегиатә ҟазшьа ҳасаб азуны, атоннель аиҭашьақәыргыларазы аӡбамҭа ҳадаҳкылеит. Ари амҩазаҵәык ала ауп Аҩадатәи Лаҭаҟа узланеиуа. Аусура ҩ-етапкны имҩаҧыслоит. Актәи аетап адгьылҳәазаракәа раан ааха зауз атоннель ахаҭа ареконструкциа азҧхьагәанаҭоит», – иҳәеит Аҳәынҭқарра Ахада. Иара убасгьы иазгәеиҭеит атоннель аиҭашьақәыргылара ахаҳго ҳалагар, зынӡа Кәыдрытәи аиҩхааи Аҧсны аҳтны-қалакьи еимаздо, астратегиатә ҟазшьа змоу амҩаду ада ҳаанхар алшоит.

«Аиҩхааҿы атоннельгьы амҩагьы атәыла ашәарҭадаразы аҭак ду амоуп. Аиҩхааҿы иҟоуп ҳара ҳархәҭақәа реиҧш, урыстәылатәи аҳәаахьчаҩцәагьы. Амҩа арҿеира азҵаара 2008 шықәсазы иқәдыргылахьан, аха аҧаратә малқәа рыҧшаара залмыршакәа иааун. Урыстәылатәи ҳколлегацәеи ҳареи ҳаиқәшаҳаҭракәа ирыбзоураны ари акыр зҵазкуа апроект анагӡаразы аҧаратә малқәа роужьра ҳалшеит», – иҳәеит Аҳәынҭқарра Ахада.

Ажара ақыҭан

Иара убри аҽны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба Кәыдрытәи аиҩхааҿы иҟоу Ажара ақыҭа даҭааит.

Иара уаанӡа ақыҭа аҳәышәтәырҭа ахьыҟаз, уажәы афельдшер-акушертә пункт (ФАП) аартра ахьазҧхьагәаҭоу ахыбра гәеиҭеит.

Уажәы апункт афельдшер-акушертә пункт аиҳабы Галина Гәынба лыҩнаҿы иҟоуп, ҳәа адырра ҟанаҵоит Аҳәынҭқарра Ахада ипресс-маҵзура.

Афельдшер-акушертә пункт аиҳабы Аҳәынҭқарра Ахада ақыҭауаа амедицинатә цхыраара шрыҭахо атәы, иара убас афельдшер-акушертә пункт инагӡаны аусура алыршаразы иаҭаху ацхыраареи адгылареи рҭаы изеиҭалҳәеит.

Аҳәынҭқарра Ахада Шьаҭанкыла аргыларазы Аусбарҭа аиҳабы Демир Гамсаниа анапынҵа иниҭеит аамҭа кьаҿк иалагӡаны аҳәышәтәырҭа ахыбра аҳәҭак афельдшер-акушертә пункт азы еиҭашьақәыргылазарц.

Аҳәышәтәырҭа ахыбра зегьы аусура аларгара аҭахны иҟаӡам, избан акәзар аиҩхааҿы ауаапсыра маҷны иҟоуп. Аҳәынҭқарра Ахада амедицинатә пункт аиҳабы агәра лиргеит агәабзиарахьчара Аминистрра адҵа шаиҭо афельдшер-акушертә пункт еиҧҟьарада хәшәыла аиқәыршәара еиҿнакаарц.

Аҳәынҭқарра Ахада иара убас аҭыҧантәи амилициа аҭыҧ аиҳабы Даур Адлеибеи араҟа аиҩхааҿы амаҵзура назыгӡо аҳәынҭқарратә шәарҭадара Амаҵзура аҳаҭарнак Ноурыз Чачхалиеи дырҧылеит.

Афицарцәа Аҳәынҭқарра Ахада аоперативтә ҭагылазаашьеи амаҵзура ахысра шымҩаҧысуеи рзы адырра ирҭеит.

Бадра Гәынба урҭ рмаҵзура иамоу аҵакы азгәаҭо, дара аусуразы ихымҧадатәиу зегьы рыла аиқәыршәара аганахьала ирызцәырҵло азҵаарақәа зегьы рыла идҵаалаларц шыҟало атәы иҳәеит.

Аҳәаахьчаҩцәа рҟны

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба Кәыдрытәи аиҩхаахь иныҟәара аан Аҧсны аҳәынҭқарратә шәарҭадара Амаҵзура Аҳәаахьчаратә усбарҭа аҳәаахьчаратә гәыҧ «Пҵышь» даҭааит, – адырра ҟанаҵоит Аҳәынҭқарра Ахада ипресс-маҵзура.

Бадра Гәынба аҟәша анапхгаҩи хаҭалатәи аилазаареи дрыҿцәажәеит, арратә маҵзура анагӡаразы араҟа иаҧҵоу аҭагылазаашьақәеи аҳәаахьчаратә ҭыҧ аинфраструктуреи гәеиҭеит. Шьаҭанкыла аргыларазы Аусбарҭа аиҳабы Демир Гамсаниа анапынҵа ииҭеит хара имгакәа ауадақәа реиҭашьақәыргыларазы.

Аҳәынҭқарра Ахада аҳәаахьчаратә гәыҧ «Пҵышь» аусзуҩцәа иҳараку рзанаатдырреи аҳәынҭқарра ашәарҭадара иазку рмаҵуратә уалҧшьа ламысцқьала анагӡареи рзы иҭабуп ҳәа реиҳәеит.

Сергеи Кириенко Аҧсны дааит

Аиҩызара амҩала

Урыстәыла Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенко усуратә визитла Аҧсны даҭааит. Сергеи Кириенко Аҧсны иҟазаара иалагӡаны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынбеи иареи еиҧылеит, Урыстәылатәи афинанстә цхыраарала зеиҭашьақәыргылара мҩаҧысуа аобиектқәа жәпакы дырҭааит.

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәылатәи Афедерациа Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенкои В.Г. Арӡынба ихьӡ зху аҳаирбаҕәазаҿ атерминал ҿыц иахәаҧшит.

Атерминал апассаџьырцәа рыдкылара иалагоит ҧхынҷкәынмза 1 инаркны. Лаҵарамза 1, 2025 шықәса инаркны Аҟәатәи аҳаирбаҕәаза иаднакылеит 120 нызқьҩык рҟынӡа апассаџьырцәа, уи иаанарҧшуеит ҳаирла аимадара еиҳа-еиҳа ахшыҩзышьҭра шарҭо.

Атуризм аҿиараҿы илагала дууп ахырхарҭа ҿыцқәа раартра – Москва, Санкт-Петербург, Нижни Новгород, Ханты-Мансиск. Бадра Гәынбеи Сергеи Кириенкои аиҭашьақәыргыларатә усуракәа ахьымҩаҧысуа аҭоурыхтә терминал иахәаҧшит. Аусуракәа зегьы анхыркәшахалак ашьҭахь, аҳаирбаҕәаза аушьҭратә лшара саатк ала 400-ҩык рҟынӡа иназоит.

Бадра Гәынбеи Сергеи Кириенкои Мыҟә ақыҭа иаҭааит атуристтә кластер «Агәабзиара амҩахәасҭа» аҿиашьа рбарц. Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба, Аҧсны Ахада ихаҭыҧуаҩ Беслан Бигәаа, Урыстәыла Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенко русуратә ныҟәара аҳәаакәа ирҭагӡаны атуристтә кластер «Агәабзиара амҩахәасҭа» аҭыҧ хадақәа ирҭааит.

Мыҟә аштаҿы имҩаҧысит аицлабра "Гостеприимная Абхазия" афиналистцәа рпроектқәа рӡыргара. Иаҭааит иара убас, апроект «Агәабзиара амҩахәасҭа» аҳәаакәа ирҭагӡаны инагӡоу акамбашь ферма. Асасцәа аҭыҧантәи аалыҵ агьама рбеит. Абҵарамза 6, 2025 шықәсазы қәҿиарала имҩаҧысит афестиваль «Агәабзиара амҩахәасҭа», аофициалла аартра азҧхьагәаҭоуп лаҵарамза, 2026 шықәса рзы.

Бадра Гәынбеи Сергеи Кириенкои аҭааит Амҳаџьырцәа рыҧшаҳәаҿы имҩаҧысуаз агастрономиатә фестиваль «Ҭагалан агьама – афеиҳәуа». Урҭ ирбеит афестиваль аҳь ицәыргаз хкы рацәала Аҧснытәи аалыҵқәа, ирацәажәеит аҭыҧантәи аарыхыҩцәа.

Афестиваль аҿы асасцәа рҿаҧхьа иқәгылеит еиуеиҧшым арҿиаратә коллективқәа, убарҭ рхыҧхьаӡараҿы ансамбль «Гәында». Асасцәа дахьқәа уахь рымҩахыҵра иаҳнарбеит аҭыҧантәи аарыхыҩцәа рыдгылара Аҧсны агастрономиатә туризм арҿиара акырӡа аҵанакуеит ҳәа ишахәаҧшуа.

Бадра Гәынба афестиваль иалахәыз дрыдныҳәалеит. «Аҧсуаа аамҭа бзиа, аҽаҩра беиа ашықәс ҳәа аныҳәаҿа рымоуп. Анхацәа рзы еснагь иманшәалахаит аҳауа, аҧсабара. Аныҳәаҿа шьҭаххуеит абри аус зҵьабаа адызҵауа, гәык-ҧсык ала иазнеиуа ауаа!», – иҳәеит иара.

Иара убри аҽны Бадра Гәынбеи Сергеи Кириенкои аҭааит Аҟәа, Аҳабла Ҿыц аҟны иҟоу абаҳча. Уи аартхоит декабр 1 азы. Абаҳча иагу-иабзоу ҟаҵоуп Нижегородтәи аобласт адгыларала. Араҟа аусуракәа хыркәшан аҿхәараҟынӡа инамгакәа –2025 шықәса ноиабр 16 азы. Иҧшӡаӡа, зегьрыла иманшәаланы еиҿкааупарк иаҵанакуеит еиуеиҧшым акәаракәа ирҭагылоу аҳәыҵкәа рзы аштақәа, амфитеатр, зархитектура форма маҷу аҧсшьарҭа ҭыҧкәа уҳәа егьырҭгьы рыла.

Апроект нагӡоуп зхала иҟоу икоммерциатә аиҿкаара «Ақалакь аиқәырхареи арҿиареи рзы Амаҵзурала». Бадра Гәынбеи Сергеи Кириенкои аҳәылҧаз, ноиабр 30 азы Аҟәа амшынҿықә аҟны имҩаҧысуа аусуракәа ирыхәаҧшит.

Баҭал Бигәаа – абаталион «Пиатнашка» далан, иҷыдоу аоперациа ахьымҩаҧысуаз аҭыҧ аҟны фырхаҵарала дҭахеит. Уи еиуеиҧшым ахырхарҭакәа рыҟны деибашьуан – Авдеевка, Часовои Иар, Курсктәи аобласт уҳәа. Аҳәракәа дааныркыломызт, афронт ахь дыхнымҳәыр иуамызт.

«Баҭал иеиҧш иҟоу аиашара зхы ақәызҵаз егьырҭ арҧарцәагьы ҳара ҳзы ифырхацәоуп. Урҭ есқьынгьы аиаша иазықәҧоз абиҧаракәа ирхылҵшьҭракәоуп», - иаҵшьны иҳәеит Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада.

«Баҭал Ҵьон-иҧа Донбасс имҩаҧысуаз ихадароу аибашьратә хҭысқәа дрылахәын. Уи ихы дамеигӡакәа Курсктәи аобласт ауааҧсыра рыхьчаразы дгылеит. Баҭал Ҵьон-иҧа – дфырхаҵоуп. Аҧсни Урыстәылеи рзы Фырхаҵа иашоуп», – иҳәеит Сергеи Кириенко.

Урыстәыла Ахада Владимир Путин Иусҧҟала Бигәаа Баҭал ианашьоуп «Афырхаҵара» аорден. Сергеи Кириенко уи Афырхаҵа иҭаацәа рнапы иаиркит.

Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәылатәи Афедерациа Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенкои афестиваль «Аҧсны аҳәаа» иаҭааит.

Сергеи Кириенко афестиваль «Аҧсны аҳәаа» алахәылацәа дрыҿцәажәеит.

Аицлабра иеизнагеит 200 инареиҳаны алахәцәа. 300 метра аура змоу аҧынгылақәа иуникалтәу рцәаҳәа иаҵанакуеит иеиуеиҧшым аелементқәа. Урҭ рылахәра алшоит командалеи хаҭалеи.

Аспорттә еицлабракәеи акультуратә программеи рыла ишьақәгылоу апроект аҩныҵҟатәи атуризм ашықәсбжьаратә аамҭазы арҿиара иазынархоуп, инанагӡоит Аҧсны акоманда, Азеиҧшурыстәылатәи ауааҗәлларратә еиҿкаара «Жәлар рфронт «Урыстәылази» Аиҿкаара «Зәгы зҩыдоу Аҧсадгьыли» иҟарҵо адгыларала.

Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәылатәи Афедерациа Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенкои Н.А. Лакоба ихьӡ зху аҭоурых-мемориалтә музеи иаҭааит.

Ҳазҭагылоу аамҭазы амузеи ҩнымаҭәалеи аҵәыргакәҵатә маҭәахәкәеи рыла реиқәыршәаразы аусуракәа мҩаҧысуеит.

«Сгәы иаанагоит, Нестор Аполлон-иҧа игәалашәара иадҳәалоу, аматериалкәеи аекспонаткәеи, иҭаацәеи иполитикатәи ҳәынҭқарратәи усуреи рҭаы зҳәо амузеи аҿы имачхаӡом»,- иҳәеит Бадра Гәынба.

Бадра Гәынби Сергеи Кириенкои ирҿыцу амузеи азалқәа ирыҩналаны ирбеит, амузеи аусзуҩцәа ирацәажәеит, – адырра ҟанаҵоит Аҳәынҭқарра Ахада ипресс-маҵзура.

Декабр 1 азы Аҟәа, Аҳабла Ҿыц аҟны гәырҕьарыла иаартын зегьрыла иманшәалоу, иҧшӡоу абаҳча.Уи аҧхьа ашәҭқәа шьҭарҵеит Аҧсны Жәлар Рҵьынҵьтәылатә еибашьраан иҭахаз рбаҟаҿы.

Аҟәа ақалакь Ахадара аиҳабы Ҭемыр Агрба абри абаҳча иагу-иабзоу аҟаҵара зҵьабаа аду зегьы ҭабуп ҳәа реиҳәеит.

Аиқәшаҳаҭра рнапы аҵарҩит

Аҧсны аҧыза-министр Владимир Делба усуратә визитла Аҧсны иаҭааз Башкортостан ареспублика аҧыза-министр Андреи Назаров диҧылеит. Ари 2025 шықәсазы Назаров ахҧатәи ивизит ауп.

«Ҳара ахә ҳаракны иахҳьоит шықәсырацәалатәи ҳусеицура шьаҭас измоу ҳаиашьаратә еизыҟазаашьақәа. Агәра ганы сыҟоуп, абас еиҧш иҟоу аусеицура, еиуеиҧшым ахырхарҭақәа рыла ҳаизыҟазаашьақәа аҧхьаҟагьы рыҿиара шалнаршо», – иҳәеит Делба.

Башкортостан ареспублика аҧыза-министр Андреи Назаров иҳәеит иахьа знапы аҵарыҩраны иҟоу аиқәышаҳаҭра 29 пункт шарбоу, урҭ рхыҧхьаӡараҿы иҟоуп аинфраструктуратә проектқәа адгылара рыҭара, Диоскуриа аҧшаҳәа аиҭашьақәыргыларагьы уахь иналаҵаны. «Аиҭашьақәыргыларатә усуракәа рымҩаҧгара знапы иану хреиуоуп. Ҳара ҳзы ҳаҭыр дууп аиашьаратә республика аҿиара аус аҿы ҳлагала ахьыҟаҳҵо», – иҳәеит Назаров.

Аҧсни Башкортостани 2025-2030 шықәсқәа рзы русеицура аҳәаакәа рырҭбаара aиқәышаҳаҭра рнапы аҵарҩит. Аиқәышаҳаҭра рнапы аҵарҩит аҧыза-министрцәа Владимир Делбеи Андреи Назарови. Аҳәаахәҭра, аекономика, аагылхра, аргылара, аҵарадырра, аспорт, акультура, амасса-информациатә хархәагакәа, агәабзиарахьчара, аветеринариа уҳәа ахырхарҭакәа жәпакы рҿы аусеицура аҳәаакәа дырҭбаарц ргәы иҭоуп ҳәа аанацҳауеит Аминистрцәа реилазаара апресс-маҵзура.

Атәыла аиҳабыра реилатәаара аихшьалакәа

Аминистрцәа Реилазаараҿы

Аҧсныпресс /Алеқсеи Шамба/ Абҵарамза 28 азы имҩаҧысыз атәыла аиҳабыра реилатәааразы иааиуа ашықәсқәа рзы ареспублика аҿиара астратегиа ҳәаақәызҵо азҵаарақәа жәпакы ирыхәаҧшит.

Урыстәылеи Аҧсни рыбжьара астратегиатә еиҩызара

Ихадоу зҵаараны иҟалеит анаҩс Аҳәынҭқарра Ахада изышьҭхо, 2026–2030 шш. Аҧсны асоциал-економикатә ҿиара апрограмма адгыларазы Урыстәылеи Аҧсни рыбжьара аиқәшаҳаҭра. Аусшәҟәы ҧхьаҟатәи апроектқәа реилаҵара, ҵарала аиқәыршәара русҳәарҭақәа ралкаареи ахылаҧшырҭақәа русура аҳәаақәҵареи иазкуп.

Аҧыза-министр Владимир Делба апроект анапхгарабжьаратә еиқәыршаҳаҭра аиқәымшәаракәа ршәарҭара ланарҟәеит, иара убас апрограмма анагӡара армариоит ҳәа инаҵшьны иазгәеиҭеит.

Адыгеиеи Аҧсни рыбжьара аусеицура

Егьырҭ хадара злоу аӡбамҭақәа рыбжьара иҟоуп – 2025–2027шш. Аҧсни Адыгеиеи рыбжьара аусеицура азҵаара. Иарбоу аиқәшаҳаҭраҿы аусмҩаҧгатәқәа рыплан аекономика, асоциалтә сектор, аҵарадырра, акультуреи аекологиеи амҽханакуеит.

Владимир Делба ишазгәеиҭаз ала, аиҳарак хра злоу усны иҟалоит аҧышәеимадареи ааглыхраҿы, асоциалтә политикеи аҵарадырреи русхкқәа рҿы анапхгараҭара атехнологиақәа рыла аимадара.

Асоциалтә политика

Атәыла анапхгараҿы «Аҧсны асоциалтә маҵзуракәа рыла аиқәыршәаҩцәа аҳәынҭқарратә аккредитациа рыҭара Аҧҟара азы» акәҵара рыдыркылеит. Аҧсны асоциалтә маҵзуракәа рыла аиқәыршәаҩцәа рзы ихымҧадатәиу аҳәынҭқарратә аккредитациа алагалахоит. Ишьақәыргәгәоуп убас еиҧш иҟоу аиуристтә хаҿкәа разхаҭаразы аҧҟара. Аккредитациа мҩаҧыслоит хәышықәса рахьтә знык, уи асоциалтә маҵзуракәа рыла аиқәыршәаҩцәа ихымҧадатәиу акадртәи аматериал-техникатәи стандартқәагьы уахь иналаҵаны, азакәан ишьақәнаргыло ахыдҵақәа зегьы ишақәшәо зырҵабыргуа механизмны иҟалоит: аиҿкаарақәа акадртә, аматериалтә, аиҿкааратә стандартқәа ирықәшәозароуп. Иарбоу алагала ҿыц ахықәкы хаданы иҟоуп – атәылауаа асоциалтә маҵзуракәа рахь рыгәрагара ашьҭыхра.

Ауалафахәқәа рышьҭыхреи атәанчаҩратә ҧгаҧсеи

Руалафахәы шьҭыххоит ихадоу акатегориақәа ирыҵанакуа асоциалтә усхк иатәу аҳәынҭқарратә усбарҭақәа русзуҩцәа. Агәабзиарахьчара, аҵарадырра, анаука, акультура, аспорти асоциалтә маҵзуреи иадҳәалахо аиҭакракәа азинмчы роуеит ажьырныҳәамза 1, 2026 шықәса инаркны.

Ауалафахәы ашьҭыхра ихадоу ҷыдараны иҟоуп – аҵьаҧса ашәара еихшоу асистемахь аиасра. Уи традициала ишьақәгылахьоу аиндексациа излеиҧшым, иҿыцу азнеишьа ишиашоу ахашәалахәы аҩаӡареи, аспециалист иквалификациеи, иусура амҽхаки еидҳакылоит. Ахықәкы – абиуџьеттә усхкы аҿы «аиҟарара» апринцип мап аҵәкны, еиҳа зыквалификациа ҳараку, зусура амҽхак дуу аспециалистцәа ралкаара, астимул рыҭара.

Ауалафахәы ашьҭыхра нагӡахоит Аҧсни Урыстәылеи рыбжьара аиҳабырабжьаратә еиқәшаҳаҭра аҳәаақәа ирҭагӡаны ҵарала аицеиқәыршәара арежим ала. Иарбоу ахықәкқәа рзы абиуџьет аҿы иазоужьхоит 305 миллион мааҭ.

Иара убас, ихымҧадатәиу атәанчаҩратә ҧгаҧса аршаҳаҭга аформа шьақәыргәгәахеит. Уи иаанаго, Аҧсны иалагалахоит аҧгаҧса иахысыз ауаа риндентификациазы ахатәы стандарт. Уи аусзуҩцәа зегьы рзы хазхаҭалатәи ахаҿытә ҧхьаӡара шьақәыргәгәахоит.

Аекологиа

Аминистрцәа Реилазаара ишьақәнарҕәгәеит 2026 шықәсазы Аҧсны абнақәа рҿы абнақәа реиҭашьақәыргыларатә усуракәеи абнаҧҟаратә фонди ршәагаа. Абнаҧҟаратә фонд амҽхак 21 746 кубометр рҟынӡа инаӡалоит, уи 600 кубометр рыла еиҵоуп иҳаҩсыз ашықәс азы аасҭа. Аиҳарак абнеингаларaан аҧыжәара зауа атәыла мрагыларатәи аҳәҭа ауп.

Аҧсни Урыстәылеи рнапхгаракәа рыбжьара аҵиаакәа ркарантин аганахьала аиқәшаҳаҭра рыбжьарҵоит. Аусшәҟәы афитосанитартә хылаҧшразы иаарту аҧҟаракәа шьақәнаргылоит. Ари Аҧсны ақыҭанхамҩатә аалыҵ Урыстәылаҟа експортла адәықәҵара ҧықәсларада амҩаҧысразы ихымҧадатәиу ҭагылазаашьоуп.

Аҳәынҭқарратә маӡа арежим арҿеира

Атәыла анапхгара алахәылацәа абҵарамза 4, 2011 шықәсазы ирыдыркылаз «Адырракәа аҳәынҭқарратә маӡа аҵанакразы азинмчы зауа аҳәынҭқарратә мчра аусбарҭақәа рмаҵурауаа рсиа азы» Акәҵара №156, иара убас ҧхынҷкәынмза 10, 2015 шықәса рзы ирыдыркылаз «Аҳәынҭқарратә маӡа иаҵанакуа адырракәа рсиазы» Акәҵара №177 аиҭакракәа аларгалеит.

Аминистрцәа Реилазаара иара убас ҩ-қәҵарак аиҭакракәа рыларгалеит: лаҵарамза 27, 2016 шықәса рзы ирыдыркылаз «Аҧсны аҳазалхратә ҵакырахь абаџьхшәаарада иаарго атауаркәа рҭыжьра аиҿкааразы ихымҧадатәиу, заналогкәа Аҧсны иахьаҵанакуа иҭырмыжьуа атехнологиатә еиқәыршәагақәа (урҭ рыҧсахга хәҭақәеи рыхәҭақәеи уахь иналаҵаны) рсиа ақәшаҳаҭхаразы» акәҵара №87; лаҵарамза 27, 2016 шықәса рзы ирыдыркылаз «Аҧсны аҳазалхратә ҵакырахь ашәахтәқәҵарада аҭыжьыҩцәа иаарго, заналогкәа Аҧсны иахьаҵанакуа иҭырмыжьуа атауаркәа рааглыхратә ҭыжьра иазку атауаркәа, аматериалкәа, аӡа рсиа ақәшаҳаҭхаразы» Акәҵара №88 аиҭакраҟәа аларгалеит.

Актәи ааҧхьара адепутатцәа рҧылара

Аҧсны Аҳәынҭқарра Аконституциа Амш аламҭалазы Аҧсны Ахада Бадра Гәынбеи уи ихаҭыҧуаҩ Беслан Бигәааи рҧылеит 1994 шықәса ноиабр 26 азы атәыла Азакәан Хада здызкылаз Жәлар Реизара актәи ааҧхьара адепутатцәа гәыҧҩык.

Аҳәынҭқарра анапхгара рҧыларахь инеит «Ахьтәы парламент» ҳәа ажәлар зышьҭоу адепутатцәа: Сократ Цьынцьал, Олег Дамениа, Леонид Лакербаиа, Сергеи Шамба, Валери Гәырџьуа, Валери Кәарҷиа, Геннади Аламиа, Давид Ҧилиа, Владимир Занҭариа.

Ҧасатәи адепутатцәа дрыдныҳәалауа, Бадра Гәынба иазгәеиҭеит Жәлар Реизара актәи аилазаара аҭоурыхтә ҵакы, иаҵишьит хьызҳәала урҭ Владислав Арӡынба инаивагыланы, исуверену Аҧсны аҳәынҭқарратә система ашьаҭақәа шаҧырҵоз.

Аҳәынҭқарра Ахада иуадаҩӡаз аибашьрашьҭахьтәи аамҭазы, амацәаз иантакыз имҩаҧыргоз аусуразы ҭабуп ҳәа реиҳәеит, «аҳәынҭқарра иаусхырын, атәыла ихьҧшымкәа аҿиара амҩа ылызхыз документуп» ҳәа азиҳәеит 1994 шықәсазтәи Аконституциа.

Актәи ааҧхьара адепутатцәа иргәаладыршәеит Азакәан Хада аус анадырулоз аҭагылазаашьақәа зеиҧшраз, аимак-аиҿак ҕәгәақәа шымҩаҧысуаз.

Олег Дамениа иаҵишьит Аконституциа азҵаарақәа зегьы шазымызбо, аха аҳәынҭқарра аҿиара ҳәаақәызҵо ауасхыркәа ишыруаку.

Валери Гәырџьуа игәаанагарала, излацәажәатәу Аконституциа шьаҭанкыла аиҭакракәа ракәым, рацәак зҵазымкуа арҽеиракәа шракәу.

Валери Кәарҷиа иазгәеиҭеит амчра анагӡаратәи азакәанҵаратәи махәҭақәа рыбжьара азинмҷқәа реизшара азҵаара алацәажәара шаҭаху.

Сократ Цьынцьал иргәалаиршәеит 1994 шықәсазтәи Аконституциаҿы хьызҳәала раҧхьаӡа акәны азакәанҧҵаратә ҩаӡарала ишышьақәыргәгәаз аҭыҧантәи аҳаланапхгара аҭаки аҭыҧи.

Аиҧылараҿы ирылацәажәеит аҧсуа бызшәа арҿиара, иара убас хра злоу азҵаарақәагьы.

Аиҧылара ахыркәшамҭазы Аҧсны Ахада актәи ааҧхьара адепутатцәа ирыдиныҳәалеит Аконституциа Амш, иаҵишьит урҭ рҧышәеи ражәеи даара акырӡа шрыцҵаркуа.

Бадра Гәынба иазгәеиҭеит ауаажәлар еснагь ишазыӡырҩуаз «Ахьтәы парламент» агәаанагара, иҳәеит ахадараҿы иҟоу иаҳасабала ҷыдала акыр ишаҧсоу аҳәынҭқарра ҳаҧхьаҟагьы арҿиаразы урҭ ргәаанагара.

Иҧсҭазаара далҵит Муҳадин Шенкао

77 шықәса дшырҭагылаз иҧсҭазаара далҵит еицырдыруа ауааҗәлларратә, аполитикатә усзуҩ Муҳадин Али-иҧа Шенкао. Диит 1949 шықәсазы Ставропольиатәи атәылаҿацә Ҟарачы-Черқестәи автономтә област Старо-Кувинск аул аҟны.

Иара 1989 шықәсазы еиҿкааз ауааҗәлларратә хеидкыла «Адгылара» аҧызҵаз дреиуан. Анаҩс убри аиҿкаара ахантәаҩыс хынтә далырххьан.

Муҳадин Али-иҧа 25 шықәса аус иуит СССР-и Урыстәылатәи Афедерациеи иреиҳау рҵара асистемаҿы. 1985 инаркны 1987 шықәсазынӡа аҳәааанырцә, Ареспублика Камбоџьа Пномпентәи иреиҳаӡоу атехникатә институт аргыларатә факультет арҵаҩыс дыҟан. Шенкао М.А. Иреиҳаӡоу ашкол зҽаҧсазтәыз усзуҩын, атехникатә ҭҵаарадырракәа дыркандидатын.

2001 инаркны 2009 шықәсазынӡа Ҟарачы-Черқестәи Ареспублика Жәлар Реизара (Апарламент) аҩбатәи ахҧатәи ааҧхьаракәа рдепутатс дыҟан. Знықамкәа далырххьан МААН (ВАК), МЧА анагӡком алахәылас далырххьан.

1992-1993 шықәсқәа рзы Аҧсны жәлар Рҵьынҵьтәылатә еибашьраан агуманитартә цхыраара ҟазҵоз ареспубликатә штаб напхгара аиҭон.

Ианашьоуп Аҧсны Жәлар Риааира 30 шықәса ахыҵразы Аҧсны атәылахьчара Аминистрра амедал. Иҧсаҭа лашааит ҳҵьынџьуаҩ, аҩыза бзиа. Ҵьанаҭ гыларҭас иоуааит.

Аҧсны Ахада иҟны

Иаҧҵоуп аветеранцәа Рхеилак

Атәыла Ахада иҟны иаҧҵоуп Аҧсны Аҵьынҵьтәылатә еибашьра аветеранцәа Рхеилак. Абри азы Аусҧҟа инапы аҵеиҩит Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба.

«Иахьа имариам аамҭазы еилых ҟамҵакәа, ҳажәа еибыҭаны мҩак ҳаицықәлароуп», — иҳәеит атәыла Ахада аибашьра аветеранцәа рҧылараҿы.

Иазгәеиҭеит, аветеранцәа ирыгу-ирыбзоу аус аҟны ари иаҧҵахо ахеилак ацхыраара ду шыҟанаҵало. Иҳәеит, атәыла ашколқәа рҟны ҳәаақәҵаҩык иаҳасабала аӡәаӡәа аветеранцәа шахырҧхьаӡало еиҵагыло аҿар раaӡаразы.

Аҵьынҵьтәылатә еибашьра аветеранцәа Рхеилак ахантәаҩыс дҟаҵоуп атәыла Ахада ихаҭыҧуаҩ Беслан Бигәаа.

Хра злоу азҵаарақәа ирылацәажәеит

Афымцамч

Аҧсни Урыстәылеи русеицура иадҳәалоу актуалра злоу азҵаарақәа ирылацәажәеит ҧхынҷкәынмза 1 азы Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәылатәи Афедерациа Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенкои, – адырра ҟанаҵоит Аҳәынҭқарра Ахада ипресс-маҵзура.

Аганкәа иазгәарҭеит еиуеиҧшым аусхкқәа рҿы қәҿиарала еҵынагӡоу апроектқәа.

«Иацы ҳара алшара ҳаман аусмҩаҧгатәқәа жәпакы рҭаара. Сара ҷыдала иазгастарц сҭахын Мыҟә ақыҭан ҳазҭааз аусмҩаҧгатәқәа. Ихаданы исыҧхьаӡоит Мрагыларатәи Аҧсны атуристтә потенциал арҿиара азҵаара. Ас еиҧш иҟоу аҳтысқәа, ҳәарада, хҭуристтә индустриа мрагыларатәи мраҭашәаратәи ҳәа аихшарада иааизакны арҿиаразы хра злоу аҭагылазаашьақәа аҧнаҵоит», - иазгәеиҭеит Бадра Гәынба.

«Шәареи ҳареи ҳаиқәшаҳаҭхеит, аусеицура ахықәкқәа ишыруаку излауала Аҧсны аекономика аҩаӡара ашьҭыхра. Уи имариам хыдҵоуп, аха аҭыхәтәантәи ашықәсыбжьала иубаратәы иҟан абиуџьет ахашәалахәқәа 30% рҟынӡа ишазхаз.

Хазы иҭабуп ҳәа сҳәарц сҭахуп, Бадра Зураб-иҧа, Аҧсны жәлар зегьы аибашьратә хҭысқәа ахьцо хҵакыраҟәа рҟынтәи аҳәыҵкәа гәаартыла иахьшәыдышәкылаз азы», - иазгәеиҭеит Сергеи Кириенко.

Аганкәа анаҩсгьы аҩганктәи аимабзиаратә еизыҟазаашьақәеи аусеицуреи рырҕәгәара, Аҧсны асоциал-економикатә ҿиара иацхраауа апроект ҿыцқәа реицынагӡара ишазҿлымҳау рҳәеит.

Аҧсны афымцамчтә комплекс аҿиара иазкын Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынбеи Урыстәылатәи Афедерациа Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы актәи ихаҭыҧуаҩ Сергеи Кириенкои имҩаҧыргаз аусуратә еилацәажәара.

Аиҧылара иара убас иалахәын Аҧыза-министр Делба Владимир, Ахада Иусбарҭа анапхгаҩы Беслан Ешба, аҧыза-министр ихаҭыҧуаҩ Нанба Цьансыхә, афымцамч аминистр Баҭал Мышәба, Урыстәылатәи Афелерациа афымцамч аминистр ихаҭыҧуаҩ Евгени Грабчак, Ареспубликатә унитартә наплакы «Амшынеиқәафымцамч» аиҳабы Ҭемыр Цьынцьал.

Аилацәажәараҟны иазаатгылеит афымца нхамҩа арҿыцразы ихадароу ауснагӡатәқәеи Аҧсны фымцамчла аиқәыршәара аус аҭышәнырҭәалареи. Ҷыдала ахшыҩзышьҭра аҭан афымцамчтә система уақәгәыгратә аҟаҵареи аҳаҭабзиара ашьҭыхреи ирзынархоу иеицырзеиҧшу апроектқәа рынагӡара азҵаара, – адырра ҟанаҵоит Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада ипресс-маҵзура.

Лассы-лассы ԥхызла дызбоит

Иага аамҭа царгьы, Владислав Григори-иԥа Арӡынба, мраҭԥас Аԥсны дахаԥхалоит!

Зиеҵәахә ахааназы иҭамшәо

Гугуца Ҵьыкырба

Чкок Качубеи Георги-иԥа диит 27.10.1960 ш. Гәдоуҭа араион Жәандәрыԥшь ақыҭан. М.Ԥкьын ихьӡ зху Жәандәрыԥшьтәи абжьаратә школ доушьҭымҭоуп. Аԥшьбатәи акласс аҟны дантәаз инаркны аспорт аҿы иааирԥшуаз аихьӡарақәа гәаҭаны, зхы иақәиҭу аиқәԥара ахь дрышьҭит. Аҿар рааӡараҿы, зҵьабаа дуу Зыкә Мамед-иԥа Бениа напы идикылеит, игәыԥ ахь днеигеит. Качубеи ажәабатәи акласс аҿы дантәаз Аԥсни уи анҭыҵи дырдырыуа ихьӡ рҳәахьан.

Араион, Аԥсны, нас Қарҭ иара икапан иаҵанакуаз, зхы иақәиҭу аҟәԥараҿы аиааиракәеи аԥхьахәкәеи игон. Ашкол дышҭаз Қырҭтәыла дачемпионхеит. Аспорт адунеи аҟны уи иҿыдоу ихатә ҭыԥ ааникылеит. 1992-1994 ш.ш. раан Качубеи Аԥсны Иреиҳаӡоу Асовет Апрезидиум Ахантәаҩы ишәарҭадара ахьчара аусбарҭахь аусура диаган. 1994 ш. Аԥсны Аҳәынҭқарра ашәарҭадара аиҳабы ихаҭыԥуаҩс даҭан. 1996 ш. Аԥсны Аҳәынҭқарра ахьчара аиҳабы иусқәа назыгӡо (аамҭала) ҳәа дшьақәырӷәӷәан.

Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада В. Арӡынба Владислав Григори-иԥа Иусԥҟала (1997 ш.рзы) Чкок Качубеи Георги-иԥа Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада ишәарҭадара ахьчара аиҳабыс днарышьҭуеит.

Качубеи аԥсуа қыҭа иааӡаз Жәандәрыԥшьтәи абжьаратә школ аҟны абаҩрҵәыра аҵатәхәқәа риҭон. Уи аамҭазы Гәдоуҭатәи аспорттә школ аҿы ахы иақәиҭны аиқәԥаразы аҿар азыҟаиҵон. Инапы злакыз аҿар аспорт адунеи ду амҩа иахьаниҵоз иара изы ԥсҭазаара дуӡӡан. 1990-тәи ашықәсқәа раан Аԥсны аиҳабыра Рыҩны ахылаԥшра идыргалеит. Уаҟа Аԥсны Раԥхьатәи Ахада В. Арӡынба ишәарҭадара ахьчара аиҳабыс диаргоит.

Качубеи аҿар рҿы аусуреи, аҵаҩцәа аспорт ахь ршьаҿақәа реихгареи, аиааирақәа дыргареи рзы иус аҵьабаа дуӡӡа аҵын. Инапы злакыз аус даара бзиа ибон, аспорт игәы шазыбылуазгьы иусура аанижьуеит. Уи ахҭыс игәаларшәо, Качубеи ус иҳәеит:

– Сара сзы уи даараӡа акраҵанакуан, иацыз аҭакԥхықәрагьы еилыскааун. Ҳаҭыр дула аус сыдыскылеит… Ахаан исхаштуам, санынышәнала, Владислав Григори-иԥа ашырҳәа дҩагылан, дысԥылеит. Дсацәажәеит. Ииҳәаз иажәақәа раӡан. Дызлацәажәоз зегьы игәаҵантәи иааун. Сахьынышәналаз иуадаҿы иҟан:

– Кчач Алик, Чамагәуа Анатоли, Бганба Витали, Жулев Владимир. Еицыз зегьы еиҳабыс Бганба Витали дҟаман. Сара аофицер еиҳабыс сыҟан…

Аԥсны Аҵьынцьтәылатә еибашьра ианалага, аԥсуа жәлар баагәараны рыԥсадгьыл ахьчаразы игылеит.

Владислав Григори-иԥа шаҟа уизхәыцуа, убри аҟара дҵаулоуп, дҳаракуп… Дахьыҟазаалакгьы, дызҿызаалакгьы зегьы дрылукаауан, духамшҭуа угәаҵаҿы даанхон, иахьагьы уи икадрқәа ирыхәаԥшуа наӡаӡа ргәаҵа иҭазаауеит… Аԥсуа жәлар зыргәамҵуаз азҵаарақәа аартны иҳәон… Хшыҩла иҕәӷәаз, здырра ҵаулаз, Аԥсны-ԥшӡа аԥсуаа ишрыԥсадгьылу, ахатәы бызшәада Аԥсны шзеиқәымхо лассы-лассы далацәажәон.

ҳарҳ, 1997 ш. Владислав Григори-иԥа Арҳынбеи Шеварднаҳеи реиԥылара

Качубеи, Владислав Григори-иԥа идҳәалаз ахҭысқәа акакала игәалаиршәон, еиҭеиҳәон. Зны-зынла урҭ ахәыцрақәа рылҵра ицәыуадаҩын.

–Аибашьраҿы ажәылара ианалагалак Владислав Григори-иԥа иҿаԥшылара цәгьан, иуадаҩын. Ихы-иҿы аҿеиҭанакуан, аҵәажәарагьы иҭахӡамызт. Дааҟәымҵзакәан аҭаҭын дахон. Цугуровкатәи ахҭысқәа аиҳабацәа ибзиаӡаны иргәалашәоит. Иҟаиҵаз иҿыдаз адҵала ҳаизигеит: Арӡынба Гемберг, Шамба Сергеи, Арӡынба Дмитри, сара. Даҿаӡәгьы дыҟазшәа сыҟоуп, аха дысгәалашәаӡом. Владислав Григори-иԥа дахьтәаз ҳҩеит.. Ақырҵәа иаҟәымҵзакәан ҳархәҭақәа ирылахысуан. Амҩан аҭабиақәа ааныжьны, ихьаҵуаз аԥсуаа рацәаҩны иаҳԥылеит. Уаԥстәылантәи аибашьцәа зхатәгәаԥхарала еибашьра иааз еишьҭагьланы албаара иаҿын. Владислав Григори-иԥа ибжьы ҩҭиган, ус иҳәеит:

> ***Раԥхьа аҳаирплан Примаков дҭыҵит, уи ишьҭахь Владислав Григори-иԥа. Аоператорцәа ркамеракәа дырцәеит, аусура ааныркылеит, Владислав Григори-иԥа уамашәа дбаны ихәаԥшуан…***

– Аԥсуаа, зегьы шәхынҳәы! Абыржәы абри аҳаракыра анҭаҳмырцәы, ахааназ ҳаԥсадгьыл ҳзырхынҳәӡом. Наӡаӡа иаҳцәыӡыр алшоит!

–Нас, – иҳәеит Качубеи, – иҵегь ибжьы ҩеиҵихын: – «Шәхынҳәы» ҳәа адҵа риҭеит. Ауаԥсаа рахь ихы наирхан, ус иҳәеит:

– Шәара шәылбаа! Иҭахаз ыҟоуп шәҳәеит…

– Владислав Григори-иԥа ибжьы аҩхаақәа ирҭыҩуан – Сыԥсы ахьынӡаҭоу, усҟантәи иҿаԥшылара сыбла ихгылазаауеит, исыцзаауеит… Владислав Григори-иԥа ицыз зегьы аштаб ахь ҳалбааит. Уаҟа саатҟ иназынаԥшуа дцәажәон. Акомандирцәеи аибашьцәеи ирцьбараны, ирыӷәӷәаны драцәажәеит. Рыхҟәа ларҟәны изызырҩуан, ажәак рзымҳәеит. Еицыз адачаҟынтә албаара ианалага, аҕацәа урҭ ирықәкны ахысра иалагеит. Аҭабиаҿы саатки бжаки инарзынаԥшуа иҭаиан. Амашьына ианақәтәа илыбааууа ианалага, ахыԥҿыха амашьына изҭатәаз ашә иаахет, икылнажәеит Гемберг ишьапы иацәхасит…

Гәдоуҭаҟа амҩа ишықәыз, Владислав Григори-иԥа абҵьар зманы ақалакь иалоу зегьы аштаб аҟны еизыргарц адҵа риҭеит. Аибашьцәа аҭабиақәа аанзыжьыз, Владислав Григори-иԥа дышрацәажәоз авидеонҵамҭа ыҟоуп… Убри аҵәажәара амацара, иԥсҭазаара шаҟа шықәса ахнахыз, аӡәыр дазхәыцхьоума?!

Аԥсны Аҵьынцьтәылатә еибашьра еилгеит. 1706-ҩык аибашьра адәаҿы иҭахеит. Аибашьра анеилга Гал аҳәаа ахьчараҿы 407-ҩык руалԥшьа анагӡараан рыԥсҭазаарақәа ақәырҵеит. Аԥсуа жәлар рыԥсы еиԥш бзиа ирбоз, аибашьра ҳалызгаз, Аиааира ҳгаразы иҕәӷәарреи ихшыҩ дуи рыла адунеи ирхыцҳыцит…

– Аԥсны аибашьра анеилга Е.Шеварднаӡе Аԥсныҟа иаара – иҳәеит Качубеи, – 1994 ш. Урыстәылатәи арбҵьар мчқәа рминистр Грачови, иара убас Урыстәылатәи ашәарҭадаратә хеилак аиҳабы Березовскии еиҿыркааит.

Владислав Григори-иԥа Урыстәылантә иааз аделегациа идгыланы иацәажәон. Березовски ибжьы аатиган, Владислав Григори-иԥа днеидгылан, ус иҳәеит: – Аиҿцәажәарақәа Бомборатәи аэродром аҟны имҩаԥаагарц агәаҳәара ҳамоуп.

Владислав Григори-иԥа ибжьы ҩҭиган, аҭак иҭеит:

– Сара, Афонтәи Аҳәынҭқарратә дачаҿы амҩаԥгара шәыдызгалоит. Иақәшаҳаҭхеит. Аиԥылара аҵара ишаҿыз, Грачов ажәалагала ҟаиҵеит: «Арӡынбеи Шеварднаӡеи аиҿцәажәарақәа имҩаԥырго, аӡәгьы аламырхәыкәан, рхала еицәажәартә… Зегьы дәылҵит. Аамҭа маҷк цахьан (ашә ывҵраан иҟан), Шеварднаӡе ибжьы игылаз зегьы ираҳауан, ус иҳәеит: – Владислав Григори-иԥа. Ҳара ҳаҩҳәынҭқаррак ҵьара ҳаицыҟазаауеит, мамзар ҩ-ҳәынҭқаррак аԥаҳҵоит – ҳәа.

Владислав Григори-иԥа деиҵамхаӡакәан, аҭак ҟаиҵеит:

– Ҩ-ҳәынҭқаррак аԥҵатәуп!

Шеварднаӡе ибжьы рдуны, иара ишьҭихыз азҵаара хынтә иҳәеит. Аха, уи аҭак аӡәгьы ианыҟаимҭа, Владислав Григори-иԥа, аҭак ииҭеит.

– Ҳаицәажәара лҵшәадахеит!

1997 ш. Владислав Григори-иԥа Қарҭҟа днарыԥхьеит. Аусура ашьҭахь аҩныҟа иусзуҩцәа даргеит. – Уаҭәы ашьыжь, Шәачаҟа ҳцоит. Примакови сареи аиԥылара ҳамоуп, –иҳәан, аҩныҟа иҿынеихеит.

Ашьыжь еиԥылараны иахьыҟаз, Урыстәыла Апрезидент идачаҿы, асааҭ 11.00 рзы инеит. Примаков ихаҭа дырԥылеит. Аԥсшәа анеибырҳәа дара аҩнуҭҟа иҩналеит. Усҟан Аԥсны Ахада ицын: Арӡынба Гемберги Чкок Качубеии.

– Усҟан, –иҳәеит Качубеи, – ссааҭ сахәаԥшит, 11.30 ыҟан. Гемберги сареи адәаҿы ҳаанхеит. Ҳеыԥсахуа ашә ҳахьчон, иахҷапшьон… Хә-саатк цеит. Уи аамҭазы Примаков иԥшәмаԥҳәыс хәышәқәак лыманы, иахьтәаз ауадахь даныҩналоз ашә иҵегь саахеит. Ауада аҩнуҵақа иҟаз алшара соуит избартә. Лара дышиашаз Владислав дынидгылан, ахәшәқәа илҭеит, ижәит. Ҳаҩналеит, игәы ихьуан, иблахаҵ гьежьуан. Ихаҿсахьала аҵәажәара ицоз шыхьамҭаз, ишыӷәӷәаз убарҭан.

Качубеии Гемберги Владислав Григори-иԥа иацәажәартә аҭагылазаашьа рмоуӡеит. Иԥшрала еилыркааит акы дшаргәамҵуаз. Аҵәажәаракәа цонаҵы Владислав Григори-иԥа хә-ҭоԥк аҭаҭын дахеит. Саатыбжак ашьҭахь Аҟәаҟа амҩа иқәлеит.

– Амҩа ҳаныкәла, - иҳәеит Качубеи, – ҭынчран, аӡәгьы ҳцәажәаӡомызт. Ешыраҟа ҳааит. Убасҟан, Владислав Григори-иԥа, ус иҳәеит: – Уаҭәы асааҭ жәаба рзы, Бамборантә Примаков ихатәы ҳаирплан ала, Қарҭҟа ҳԥыруеит. Ахәылԥаз ҳхынҳәуеит.

Владислав Григори-иԥеи, Качубеии, Гемберги акыраамҭа ахәыцрақәа рыҿерыҭаны игылан. Аԥсны Ахада «Ҳԥыруеит!» – ҳәа иихәаз нагӡатәын.

– Гәдоуҭантә ҳаныԥыр нахыс Владислав Григори-иԥа иеиқәырхаразы иҟасҵашаз сазхәыцуан, схаҿы иааиуаз сыгәҭахәыцрақәа рацәан. Аҵыхәтәан, абас схәыцит: – Шеварднаӡе сидымҵзакәа ишьҭахь сгылазаарц. Акы иалагар, Шеварднаӡе шасыс дызгарц сҿазыҟасҵеит. Ус ҟасҵар Владислав ихьчаразы еиҳа алшара снаҭон. Усҟан Владислав Григори-иԥеи сареи уажәы-уажәы блала «ҳаицәажәон», ҳаилибакаауан, игәы шҭынчымыз иблақәа ирхызбаалон, аха ихы-иҿы лашарак анубаалон…

Аԥсны цхаражәҳәаҩыс иҟаз, Лакербаиа Зураб ақырҵәа иазҵааит: – Владислав дзыхьчо Шеварднаӡе дидымҵзакәан иааигәа дызгылоузеи? – ҳәа. Зураб, Качубеи ихаҭа диазҵааит: – Ҵакыс иамоузеи ухымҩаԥгашьа? – ҳәа. Качубеи деиҵамхаӡакәа, аҭак иитеит.

Владислав Григори-иԥа, Қарҭҟа ааԥхьара шимаз, Қарҭ аҩнуҵаҟа имаӡан. Аӡәгьы издырӡомызт. Примаков даауеит ҳәа акәын аинформациа шрымаз.

Раԥхьа аҳаирплан Примаков дҭыҵит, уи ишьҭахь Владислав Григори-иԥа. Аоператорцәа ркамеракәа дырцәеит, аусура ааныркылеит. Владислав Григори-иԥа уамашәа дбаны ихәаԥшуан. Қарҭ ақалақь агәҭа иалганы, зегьы адачахь иргеит.

Аҭыԥаҿы ианнеи нахыс, ауаа рацәаҩны адача иакәшеит. Шеварднаӡе аӡәгьы неимышьҭӡеит. «Аԥсны автономиа» зыхьӡыз рхаҭарнакцәа азал иҩнарымҵаӡеит. Ауаа еизаз рхыԥхьаӡара иацло ианалага, аруаа ирыԥхьеит.

Еицыз зегьы аҿеныҵәҟьа Аԥсныҟа ихынҳәраны иҟан. Аха ицоз аиҿцәажәарақәа аҵх агәанынӡа инеит. Асааҭ жәаҩа рзы ахыбра идәылҵит. Адәахьы иандәылҵ ажурналистцәа Владислав Григори-иԥа азҵаарақәа ирҭо иалагеит. 50 зҵаара рҟынӡа ыҟан, урҭ зегьы рҭакқәа ҟаиҵеит. Шеварднаӡе дзыхьчоз рхыԥхьаӡараҿы Аԥсны инхоз ақырҭуа дыҟан. Иара Лыхнытәын, Аҵьамҿыӷра аҳабла деиуан..

Владислав Григори-иԥа азҵаарақәа рҭак аныҟаиҵа ашьҭахь, адгьыл ҵаҟатәи аиасырҭала, хышә метра шьапыла иныҟәеит. Аҩбатәи адачаҿы инеит. Аҩнуҵҟа ианыҩнала, аишәа фатәыла ирхианы игылан. Уаҟа иҭәан: Шеварднаӡе, Примаков, Арӡынба… Ирыцқәазгьы чысла иҭәыз аишәахь зегьы нарыԥхьеит

Аҵх акыр инеихьан. Шеварднаӡе аԥсуа жәлар рныҳәаҿа дгыланы ишьҭихит. Шьапыла адачахь ицеит. Шеварднаӡе инаскьеигон.

– Араҟа шәзыцәшәо акгьы ыҟаӡам, шәышәҟәеи шәԥенџьыркәеи аартны шәыцәа! – ҳәа реиҳәеит.

– Владислав Григори-иԥа, – иблақәа химҩаӡеит. Ишеит. Шеварднаӡе дааит, акраҳҿарҵеит. Нас, аеропорт ахь ҳаргеит. Асааҭ 10.30 рзы Қарҭ ҳнеит, – иҳәеит Качубеи.

– Иага аамҭа царгьы, Владислав Григори-иԥа, мраҭԥас Аԥсны дахаԥхалоит, – иҳәеит Чкок Качубеи. Иҟаӡам ҿенак данысгәаламшәо, санизымхәыцуа, иажәақәа, ихшыҩ ду, зыжәлар гәыкала бзиа избоз, ирыхӡыӡаауаз, ихатәраз, иҕәӷәаз, амца ӡыблара ҳалызгаз, аԥсуа жәлар дырԥызаҩны даанхоит.

Владислав Григори-иԥа иԥсы ҭаны дышҳалагыламгьы, есымша дсыцуп, сизхәыцуеит, лассы-лассы ԥхызрылагьы дызбоит. Уи игәабзиареи, идырреи, ихшыҩи здиҵаз аԥсуа жәлари Аԥсынреи еиԥхамзааит зыҟнашықәсала Владислав – иеҵәахә ахааназ иштамшәо агәра згоит, – иҳәеит Чкок Качубеи.

Ҩнаҭацыԥхьаӡа «Алашара» азыԥшра

«Алашара» 70 ш. ахыҵра азгәарҭеит

Алиса Гәажә-ԥҳа

Алитература-сахьаркыратә, ауаажәларра-политикатә журнал «Алашара» 70 шықәса ахыҵра аиубилеи мҩаԥган И.Папасқьыр ихьӡ зху Амилаҭтә библиотека аҟны.

Уи аартуа Аԥсны ашәҟәыҩҩцәа Реидгыла ахантәаҩы Вахтанг Аԥҳазоу иқәгылараҿы инаҵшьны иазгәеиҭеит 1955 шықәса раахыс иҭыҵуа раԥхьатәи аԥсуа журнал «Алашара» анысымҩа акыр ишыҭбаау. Аԥсуа жәлар знысыз амҩа зегьы ажурналгьы шанысыз, ишахҭнагаз.

«Ажурнал «Алашара» анҭыҵ инаркны аԥсыуа ҩнаҭацыԥхьаӡа инеиуан, уи иазыԥшын аԥсуа ԥхьаҩцәа хәыҷгьы-дугьы. Ажурнал «Алашара» ала иааӡоу абиԥарақәа маҷым. Уи шьаҭазыркыз аԥсуа литература ахацыркҩы Дырмит Гәлиа ихаан аахыс иамаз атрадициақәа еиқәырхо, ирыцҵо дааиуеит 2004 шықәса раахыс ажурнал «Алашара» редактор хадас аус зуа апоет Анатоли Лагәлаа, уи напхгара зиҭо арҿиаратә еилазаара, аԥсуа кьыԥхь амаҭ азыруеит гәык-ԥсыкала, рус иазнеиуеит ҭакԥхықәрала.

Алитература инаҷыданы, еиуеиԥшым ахырхарҭақәа зныԥшуа раԥхьатәи аԥсуа журнал «Алашара» 70 шықәса ахыҵра, уи аусзуҩцәа рзы маҷара акәымкәан, аԥсуа кьыԥхь, адоуҳатә культура, аԥсуа жәлар зегь рзы ихҭыс дууп, ныҳәоуп», – иҳәеит Вахтанг Аԥҳазоу, ажурнал «Алашара» аусзуҩцәа арҿиаратә гәацԥыхәареи иреиҳау аихьӡаракәеи рзеиӷьашьо.

Аиубилеитә ныҳәа аартра ашьҭахь иарҳәан Аԥсны Агимн, анаҩс минуҭктәи аҿымҭрала иргәаладыршәеит еиуеиԥшым абиԥаракәа ирыҵаркуаз, зыԥсҭазаареи зырҿиареи ажурнал «Алашара» иадҳәалаз, зыдунеи зыԥсаххьоу ашәҟәыҩҩцәа.

Ажурнал «Алашара» аредактор хада Анатоли Лагәлаа, ахьӡ ҿыцқәа ахьцәырҵуа, алитература аҟны ҳазхзыҿхәо ҳаԥсуа шәҟәыҩҩцәа рырҿиамҭақәа зегьы ажурнал «Алашара» хыҵхырҭас ишрымоу, раԥхьа уи адаҟьақәа рҟны ишыркьыԥхьуаз, анаҩс, хаз шәҟәқәаны адунеи шырбоз азгәаҭо, иҳәеит ажурнал аҭоурых азы акырӡа шаҵанакуа, аусзуҩцәа рзы уи шгәадуроу.

«Д.И.Гәлиа еицырдыруа ипоема «Сара схәышҭаара» ала иаатуеит 1955 шықәсазы иҭыҵыз ажурнал «Алашара» раԥхьатәи аномер.

Аԥсуа журнал аҭыҵра, уи знысыз амҩа мариамызт, Д.Гәлиа акырынтә ашәҟәқәа ҩуа, Қарҭи Москвеи дрыбжьан, аха иага аҵьабаа ибазаргьы игәахәтәы наигӡеит. Уи ибзоурала 1955 шықәсазы ажурнал «Алашара» аҭыҵра аналыршаха, даӡәыкымхеит, иарӷьажәҩаны ивагылеит абаҩхатәра злаз апоетцәа, апрозаикцәа, аԥсуа интеллигенциа рхаҭарнакцәа.

Д.И.Гәлиа иеиԥш раԥхьаӡатәи ажурнал аномер аиҿкааҩцәа рхыԥхьаӡара аҟны иҟан ашәҟәыҩҩцәеи аҭарауааи аӡәырҩы: Б.У.Шьынқәба, Ш.Д.Инал-иԥа, Кә.Шь. Ломиа, И.К.Ҭарба уҳәа убас егьырҭгьы.

1955 шықәса инаркны 1956 шықәсанӡа «Алашара» раԥхьатәи редактор хадас дыҟан М.Л.Аҳашба. Анаҩс, еиуеиԥшым ашықәсқәа рзы редактор хадацәас иҟан Алықьса Цьонуа, Чичико Цьонуа, Алықьса Цьениа, Гьаргь Гәыблиа, Никәала Кәыҵниа» – иҳәеит уи ажурнал аҿиареи аҭоурыхи дырзааҭгыло.

Анатоли Лагәлаа иқәгылараҿы инаҵшьны иазгәеиҭеит ажурнал «Алашара» аҟны аханатә аахыс, Нхыҵ-Кавказ инхо ҳашьцәеи ҳареи еиҳа ҳаизааигәатәра, ҳгәыбылра арӷәӷәара иацхраауа, иҳәаақәызҵо акы акәны ишыҟоу, урҭ рмилаҭтә литературақәа рҟнытә аҩымҭақәа лассы-лассы ажурнал адаҟьақәа рҟны акьыԥхьра. Уи агәацаракра, ахшыҩзышьҭра аҭара акыр шаанаго ҳаиашьареи ҳаимадареи рыҿиара аизырҳараҿы. Алитературатә еимадара, аиҿцаара иҳамоу шьақәнарӷәӷәоит ҳашьцәа ауаԥсаа рмилаҭтә журнал «Нах Дуг» («Ҳара ҳшәышықәса») ҳаԥсуа шәҟәыҩҩцәа рҩымҭақәа рыла иахьхадырҭәаауа. Иазгәеиҭеит, иҭыҵраны ишыҟоу «Нах-Дуг» даҿа номеркгьы, ҳаԥсуа литературеи, ҳкультуреи, ҳҭоурыхи ирызкны. Имҳәакәан давымсит, ажурнал «Алашараҿы» аҭыԥ хада шааннакылоз аиҭага, иахьагьы уи ишазхьаԥшуа.

«200 даҟьа иҟоу ҳжурнал заҵә 70 шықәса раԥхьа ишхацыркыз еиԥш, ԥсыуа ҩнаҭацыԥхьаӡа инеиуа аҟаҵара хымԥадатәны иҳаԥхьаӡоит, ажурнал «Алашара» ахатә саит шаԥҵоугьы, зуаҩыбжарахь инеихьоу ҳаԥхьаҩцәа аинтернет ахархәара иахьаманшәалам аҟнытә», – иҳәеит Анатоли Лагәлаа.

Иқәгылара хыркәшо, ажурнал «Алашара» аҭыжьра зҵьабаа аду иколлектив русеицура алҵшәазы иҭабуп ҳәа реиҳәеит. Анаҩс, иреиӷьу аусзуҩцәа алкааны аҳамҭақәеи ашәҭ шьыҵәарақәеи риҭеит.

Аиубилеи аҟны, Аԥсны Аҳәынҭқарра Ахада Бадра Гәынба иааишьҭыз адныҳәаларатә шәҟәы Аԥсны Аԥыза-министр ихаҭыԥуаҩ Цьансыхә Нанба данаԥхьа ашьҭахь, уахь имҩахыҵыз аекран ду ала идырбан зыдунеи зыԥсаххьоу ашәҟәыҩҩцәа, ажурнал «Алашара» аҟны еиуеиԥшым аамҭақәа рзы аус зуаз Гьаргь Гәыблиеи Мушьни Миқаиеи архив аҟнытә рықәгыларақәа.

Аԥсны аҭара аминистр лхаҭыԥуаҩ Хьыбла Шамба ажурнал «Алашара» аусзуҩцәа риубилеи рыдныҳәало иазгәалҭеит иуадаҩыз аамҭақәа иргәылсны иааиа ажурнал «Алашара» аԥсуа жәлар рҿахәы шаҳәоз. «Иахьагьы аԥсуа доуҳатә литература, акультура амаҭ аураҿы ажурнал «Алашара» иалшо рацәоуп, аҭыԥ ҷыда аанакылоит», – лҳәеит уи.

Апоетесса, ахәыҷтәы журнал «Амцабз» аредактор хада Гәында Сақаниаԥҳа лықәгылараҿы иазгәалҭеит, насыԥс ишылшьо ажурнал «Алашара» аҟны аус зуаз ашәҟәыҩҩцәа хатәрақәа аӡәырҩы дахьырхаану, урҭ аамҭак дахьрыцаныз.

«Сара исгәалашәоит, ажурнал «Алашара» 50 шықәса ахыҵра Аԥсуа драматә театр ҭырҭәааны ишазгәаҭаз. Иахьа сгәы иалоуп, хыԥхьаӡара маҷла ҳаизаны акрызҵазкуа арыцхә ахьазгәаҳҭо. Аԥсуа доуҳа, аԥсуа кьыԥхь, аԥсуа ажәа сахьарк ашьҭыхра, уи еиҳагьы азхьаԥшра аҭахны избоит» – лҳәеит уи. Лықәгылара хлыркәшеит ажәеинраалала.

«Ажурнал «Алашара» аусзуҩы, апоет, академик Валентин Кәаӷәаниа, аиубилеи аҟны, раԥхьа ажурнал «Алашарахь» иажәеинраалақәа иманы даннеиз игәаларшәо, апоет, ашәҟәыҩҩы, усҟан апоезиа аҟәша аиҳабыс иҟаз апоет Мушьни Миқаиа хаҭала дышидикылаз азгәаҭо, дрыԥхьеит данстудентыз ажурнал «Алашара» аҟны иикьыԥхьыз акымкәан-ҩбамкәан ажәеинраалақәа. Урҭ гәахәаара дула ирыдыркылеит аиубилеи ахь имҩахыҵыз асасцәа.

Ажурнал «Алашара» аханатә иамаз ахьӡ камыршәкәан, уи уаанӡатәи агьама еиҳа иҳаракны, ахьӡ ахаҭа ишаҳәо еиԥш, алашара агымхо иааиуеит» – лҳәеит апоетесса Гәында Кәыҵниаԥҳа.

Аиубилеи аҟны иқәгылаз аӡәырҩы реиԥш, данстудентыз ашықәсқәа рзы ажурнал «Алашараҿы» ишикьыԥхьуаз азгәаҭо, уи 70 шықәса ахыҵра рыдиныҳәалеит, хаҭала, аамҭақазы ари аредакциаҿы аус зуаз Аԥсны аҭҵаарадыррақәа Ракадемиа ахада, академик Зураб Џьапуа. Иқәгылараан даԥхьеит иқәыԥшра аамҭазы ииҩыз, ажурнал «Алашара» аҟны икьыԥхьыз иажәеинраала «Аччаԥшь».

Ашәҟәыҩҩы Владимир Делба иқәгылараҿы даҩымсит, ажурнал «Алашара» аредакциаҿы аус шыруаз абаҩхатәра злаз ашәҟәыҩҩцәа, аҭарауаа хатәрақәа. «Атрадициа бзиақәеи абаҩхатәра иашеи ахьыҟаз акультуратә хәышҭаараҿы сҿаԥшра ааамҭазы снанагахьан. Исгәалашәоит, усҟан Алықьса Цьонуа редактор хадас дыҟан. Аԥсышәала сахьзымҩуеи сахьзымцәажәои азы схы гәыбӷан асҭоит иахьагьы, аха асахьаҭыхра аҟазара аганахьала усҟан раԥхьатәи сшьаҿақәа ажурнал «Алашара» ала ахацыркра разҟыс Анцәа исаҭәеишьеит», –иҳәан, 1966 шықәсазы иҭыҵыз ажурнал «Алашара» аномерқәа руак ианыз иҭыхымҭа аацәырган аиубилеи ахь имҩахыҵыз идирбеит.

«Ажурнал «Алашара» алшара дууп, ахыԥша ӷәӷәоуп. Уи иааӡаз ашәҟәыҩҩцәа рацәаҩуп. Аԥсуа ажәа иахыҵхырҭоуп. Атрадициа бзиақәа аман, уи еиуеиԥшым аамҭақәа рзы амаҭ азызуаз аредактор хадацәа идырҿиаз, ихацдыркыз аус иацҵо иааигоит абаҩхатәра злоу апоет, ажурнал «Алашара» аредактор хада Анатоли Лагәлаа» – иҳәеит апоет, ажурнал «Аԥсны аҟазара» аредактор хада Геннади Аламиа.

«Аԥсуа жәлар ҳаԥсҭазаара зегь қәԥаран. Ҳара ҳазнысыз иуадаҩыз амҩа зегь ианысит, ианыԥшуеит ажурнал «Алашара». Аӡәырҩы ҳашәҟәыҩҩцәа раԥхьатәи рԥышәарақәа рҟны ажурнал «Алашара» иацназго ыҟаӡам. Акыр иаԥсан, иахьагьы аҭыԥ ҷыда аанакылоит ажәа ахьҿио, аԥсы ахьҭоу, алитературатә хәышҭаара аҿиара ахьамоу. Аԥсуа жәлар аӡәгьы ҳизшьӡом, ҳаизыхәаҿӡом, аамҭа уадаҩқәа ирылганы иааго аԥхьаҟагьы анарха аҳҭар» – иҳәеит ажурнал «Алашара» арҿиаратә еилазаара дрыдныҳәало ашәҟәыҩҩы, адраматург Анзор Мыҟәба.

Аиубилеи аҟны ажәа аиԥш аҭыԥ аман ашәагьы. Инибжьаршә-аабжьаршәны аиубилеи ахь имҩахыҵыз ашәа ҟәандала идырлахҿыхуан Аԥсны жәлар рартист Лиудмила Гәымԥҳаи, Аԥсны жәлар рартист Роза Чамагәуа-ԥҳа напхгара зылҭо аҭыԥхацәа рвокалтә-ансамбль «Гәындеи».

Ирацәан адныҳәаларатә шәҟәқәа Ҭырқәтәылантә, Урыстәылантә иаашьҭыз аиубилеи аҳаҭыр азы.

Ашәҟәыҩҩы, Аԥсны ашәҟәҭыжьырҭа аиҳабы Даур Начҟьебиа, апоетесса Заира Ҭҳаиҵықәԥҳа, Д.Гәлиа илитература-мемориалтә музеи аиҳабы Светлана Қорсаиаԥҳа, Д.Гәлиа ихьӡ зху Аԥсуаҭҵааратә институт алитература аҟәша аиҳабы, акритик Инал Гыцба, акритик Дифа Габниаԥҳа уҳәа аӡәырҩы ажурнал «Алашара» аусзуҩцәа 70 шықәса ахыҵра рыдныҳәало иқәгылеит.

Аиубилеитә хәылԥазы хыркәшан Аԥсны жәлар рартист Лиудмила Гәымԥҳа иналыгӡаз ашәа ала.

Амузыка аԥсы ахазҵо

Аиубилеитә концерт

Наира Сабекиа

Алықьса Чычба ихьӡ зху Аҟәатәи амузыкатә ҵараиурҭа сынтәа 95 шықәса ахыҵит. Аҭоурых ҵаула змоу ари аҵараиурҭа иоунажьхьеит хыԥхьаӡара рацәала амузыкантцәа. 1930 шықәсазы иара аԥҵан, Аԥснытәи аҳәынҭқарратә амузыкатә техникум ҳәа. 1939 шықәсазы еиҿкаан Аԥсны асимфониатә оркестр.

Аиубилеитә хәылԥазы аалыртит аҵараиурҭа аиҳабы, Аԥсны жәлар рартист Нинель Бжьаниа. «Ҳара ҳшьапы ҳақәгылеит ҳаԥсадгьыл еиԥш аибашьра ашьҭахьтәи ауадаҩрақәа зегьы ҳариааины. Иҳалшазгьы уаха ишәҳарбарц», – ҳҭахуп лҳәеит лара.

Аиубилеитә ныҳәа иаҭааит аҭыла Ахада Бадра Гәынба, акультура аминистр Даур Ақаҩба, Москва Аҩны ахаҭарнак Татиана Степанова.

Аконцерт иалахәыз идырбан авидеонҵамҭа, аҵараиурҭа аханатә иазааԥсоз арҵаҩцәа рфотосахьақәа.

Аиубилеитә хәылԥазы аартын Аԥсны жәлар рартист Давид Терзиан напхгара зиҭо акамертә оркестр инанагӡоз Раждeн Гәымба иаԥҵамҭа «Праздничная увертюра» ала. Уи ашьҭахь инагӡан Алықьса Чычба икантата «Аԥсны». Ус ҭынч узазыӡырҩуамызт Нодар Чанба иаԥҵамҭа «Вокализ», Нана Черқьезиа иналыгӡоз.

Агәахәа ду унаҭон аҵараиурҭа аушьҭымҭа Адам Габелиа иқәгылара. Аконцерт-рондо (Моцарт) наигӡеит Расим Ашәба, А.Бах – Нино Гогохиа, Сенн-Санс – Соломон Ҳагба, Каиа Хупориа – «Новелетта» (Шуман).

Аӡәы ихьӡ мҳәакәан узавсуам ахәылԥаз зырлашоз: альт –Николаи Ружавински, (Бах), аклорнет – Иарослава Бориаева, аскрипка – Нелли Себилеваи (Массне), асаксофон – Адам Хагба (Петров).

Аҵараиурҭаҿы иҟоу амузыкатә школ аҵаҩцәа рықәгылара амҵәыжәҩақәа унаҭон. Емилиа Терзиан-Хагба иналыгӡоз заҳаз ргәаҵа иҭынҵәашам. Лара амузыка абзиабаҩцәа еицгәарҭахьоу, абаҩхатәра ҷыда злоу абжьы хаа зхоу дыруаӡәкуп.

Иарна Сымсым иналыгӡеит «Ариа» Сергеи Баневич. Аиталиан ашәа еицынарыгӡеит Альдона Ҵкуа, Нана Черқьезиа, Асида Шьакаиа, Нугзар Какалиа, Алхас Ферзба, Армен Хачатуриан.

Аиубилеитә концерт хадырҭәаауан инеимда-ааимдо амҩаԥгаҩцәа: амузыкаҭҵааҩ Асида Царгәыши афиларманиа асхьарқыратә напхгаҩы Есма Цьениеи еиҭархәоз ҳҟазацәа дуқәа, Аԥсны ахьӡырҳәагақәа рҭоурых. Урҭ иреиуоуп: А.Чычба, Р.Гәымба, В.Царгәыш, Кә Ченгьелиа, В.Ҷкадуа, П.Петров, адирижиорцәа:Л.Цьергьениа, А.Ҳагба, В.Аиба, Н.Чанба, Н. Аҵьынцьал, И.Шамба. Еицырдыруа анагӡаҩцәа А.Аҩӡба, Л.Логәуа, Б.Амҷба, М.Шамба, А.Оҭырба, В.Чақмач, адунеи зегьы ҳахьӡ ахзырҵәахьоу ҳаеҵәақәа Хьыбла Гьерзмаа, Алиса Гыцба, амузыкаҭҵааҩцәа А А.Ашьхаруа, М.Аҳашба.

Амузыкатә ҵараиурҭа аиубилеитә концерт хыркәшан уи аушьҭымҭацәа зегь бзиа ирбо аестрадатә шәаҳәаҩцәа: Ҭемыр Ҭаниа, Автандил Конҵьариа, Цьими Шәманиа, Саида Габниа, Дмитри Пиԥиа, Гәдиса Орчыҟәба, Манана Братухина, Гоча Пачлиа рықәгыларала.

«Аҧсны»
№83 (21 688) декабр 4 2025 шықәса

Аҧсны зызгәакьаз

Константин Симонов – 110ш.

Еицырдыруа асовет шәҟәыҩҩы, асценарист, ажурналист, ауаажәларратә усзуҩы Константин Симонов диижьҭеи 110 шықәса ҵит.

Константин Михаил-иҧа Симонов диит 1915 шықәса ноиабр 28 рзы Петроград (иахьа – Санкт-Петербург) аинрал-маиор Михаил Симонов иҭаацәараҿы. Асовет литература аклассик иакәны иҟалашаз дшыхәҷыз иаб Актәи адунеитә еибашьраан хабарда дыбжьаӡит. Аханатә арҧыс иҧсҭазаара еиуеиҧшым азанааҭқәа ирыдҳәалан.

К. Симонов инапы злакызаалакгьы аҧхьа иргылон алитература. Акьыҧхь аҟны дцәырҵит жәаа шықәса анихыҵуаз. 1934 ш. ашәҟәыҩҩцәа ҿарацәа рҩымҭақәа реизга «Смотр сил» ианылеит уи раҧхьатәи ипоема «Беломорканал» ацыҧҵәахақәа. Ҩышықәса рышьҭахь иҩымҭақәа рнылеит ажурналқәа: «Молодая гвардия», «Октиабр». Уи нахыс ирҿиамҭақәа лассы-лассы акьыҧхь аҟны ицәырҵуан. 1940 ш. драматургк иаҳасабала ихы ааирҧшит «Бзиабарак аҭоурых» ала, адырҩашықәсаны иҭыҵит ипиеса «Парень из нашего города».

Ашәҟәыҩҩы 1930-тәи ашықәсқәа раан А.М. Горки ихьӡ зху Алитературатә институт далгеит. Иҵара аныхиркәша афилософиеи, алитературеи, аҭоурыхи Москватәи ринститут аспирантура дҭалеит, аха шықәсык ашьҭахь арратә корреспондентк иаҳасабала командировка дышьҭын Халхин-Голтәи аимак иадҳәалаз ахҭысқәа агазеҭ «Героическая красноармейская» ианиҵарц азы. Монголиантәи даныхынҳә, ашәҟәыҩҩы аспирантураҿы иҵара иацымҵакәа, иӡбеит арратә корреспондентцәа ркурсқәа дырхысырц. Иҵара даналга инаркны Аџьынџьтәылатә еибашьра Дуӡӡа далахәын. Румыниа, Болгариа, Иугославиа, Польша ахрақәиҭҭәра, иара убас Германиа, Берлин анапаҿы аагара иамадаз ахҭысқәа дрылахәын. Ианҵамҭақәа ишьҭуан агазеҭқәа «Красная звезда», «Красноармейская правда», «Известия» уҳәа рахь. Аибашьраантәи иочерккәеи ианҵамҭақәеи еидкыланы иҭижьит. Аибашьра ашықәсқәа раан К. Симонов иҩит апиесақәа: «Русские

люди», «Жди меня», «Так и будет», аповестқәа «Дни и ночи», «Гордый человек». Ега ус акәзаргьы, иналкааны ирылаҵәеит илирика. Ипоезиатә рҿиамҭақәа реизга «С тобой и без тебя» иагәылалеит инарҭбааны еицырдырыз иажәеинраала «Жди меня, и я вернусь», иара убас «Война».

Аибашьраан асовет жәлар иргаз Аиааира ду ашьҭахь К. Симонов ирҿиаратә усура иациҵеит, иҩит апиесақәеи аповестқәеи. 1950-тәи ашықәсқәа инадыркны акьыҧхь рбеит ироман «Товарщи по оружию», атрилогиа «Живые и мертвые», апиеса «Четвертый», аповестқәа, аибашьра иазку егьырҭ иҩымҭақәа маҷымкәа.

К. Симонов авторс дрымоуп акыр афильмқәа рсценариақәа, далахәын асахьаркыратәи адокументтәи фильмқәа раҧҵара. Арҿиара инаваргыланы ауаажәларратә усура ду мҩаҧигон. Акыр шықәса редактор хадас дрыман ажурнал «Новый мир», «Литературная газета».

К. Симонов ҷыдала дизааигәан ҳмилаҭ литература ашьаҭаркҩы Дырмит Иасыф-иҧа Гәлиа, аиҩызара бзиеи аиҭанеиааиреи рыбжьан Гь. Гәлиеи, Б. Шьынқәбеи, И. Ҭарбеи иареи. Д. Гәлиа диижьҭеи 100 ш. аҵра аиубилеи Аҧсны инарҭбаны азгәаҭараан К. Симонов Урыстәыла ашәҟәыҩҩцәа Реидгыла аҟнытә ҳтәыла иаҭааз аделегациа напхгара аиҭон. Урҭ Аҧсны иазгәаҭаз аиубилеитә усмҩаҧгатәқәа ирылахәын. Москваҟа даныхынҳә, «Литературная газета» аҟны ианиҵаз акьыҧхьымҭаҿы иазгәеиҭоит: «Сара Дырмит Иасыф-иҧа Гәлиа санизхәыцуа аамҭазы сыбла ихгылоуп ихароу, ихәыҷу, аха идуӡӡоу Аҧсны... Сара бзиа избоит ари атәылаҿацә, бзиа избоит ианааигәоугьы, бзиа избоит ианыхароугьы... Ари атәылаҿацә раҧхьаӡа ианыздырыз акәзааит, уи ашьҭахь гәыла-ҧсыла сазааигәаны саныҟалагьы акәзааит – еснагь Дырмит Гәлиа ихьӡ иадыскылон. Сара уи иҩны сзыҟалеит абри атәыла ашә акәны. Сымацара аусакәху ас агәаанагара змоу. Ирацәаҩуп сара абас сыцызҳәо...» Еицырдыруеит Гь. Гәлиеи К. Симонови иааигәаны аиҩызара бзиа шрыбжьаз. Гәылрыҧшь, амшын аҿықәан урҭ адачақәа рыман, уаҟа акыр аамҭа еицырхыргахьан рҭаацәаракәа рыцны.

Аҧсуа ҧхьаҩцәа еснагь апоет, апрозаик, адраматург, асценарист ирҿиамҭақәа ирызҿлымҳан. Аҧсуа шәҟәыҩҩцәа ирҿиамҭақәа жәпакы аҧсшәахь еиҭаргон. С. И. Чанба ихьӡ зху Аҧсуа ҳәынҭқарратә драматә театр аҟны иқәдыргылахьеит ипиеса «Раҧхьатәи абзиабара» иалхыз аспектакль.

1977 ш. Аҟәа иҭыжьын Константин Симонов «Иалкаау алирика» зыхьӡу иеизга. Уи иагәылалаз ажәеинраалақәа аҧсышәала идырцәажәеит: Б. Шьынқәба («Иҷкәын даагеит...», «Бысзыҧшыз...», «Иблыз амардаҿ сышьҭоуп...»), А. Џьонуа («Аинрал»), И. Ҭарба («Аб»), Гь. Гәыблиа («Бысзыҧшыз...», «Аиҩызара аҩны»), Кә. Ломиа («Аччаҧшь»), В. Анқәаб («Бзиа бибон»), М. Лашәриа («Виазматәи аҩны»), П. Бебиа («Уажә иааҳаун аҧсшьара»), Н.Кәыҵниа («Уара иугәалашәоит, Алиоша, Смоленшьчина амҩақәа...», «Уареи сареи шьҭа ҳаибабашам...», «Бысзыҧшыз...», Издыруеит...», «Шоу иҟны сасра», «Х-ажәеинраалак»).

К. Симонов ихаҭа аурысшәахь еиҭеигаз Б. Шьынқәба иажәеинраала иахьӡуп «Пусть за долгую жизнь мою...», иара убас иҭоурыхтә роман «Ацынҵәарах» еицеиҭаргеит Н. Симонови И. Козловскии.

1981 ш. акәар, урысшәала Аҟәа иҭыҵит иара убас Денис Чачхалиа еиқәиршәаз ашәҟәы «Константин Симонов в Абхазии». Уи иагәылалеит еиуеиҧшым астатиақәа, ақәгыларақәа, асалам шәҟәқәа, ателеграммақәа уҳәа.

Гьаргь Гәлиа, Баграт Шьынқәба, Иван Ҭарба, Фазиль Искандер уҳәа рҩымҭақәа Урыстәылан ркьыҧхьра аус аҟны ацхыраара ҟазҵоз, акырӡа иахаҵгылоз рахьтә раҧхьа игылоу дыруаӡәкуп. 1948 ш. акәзар, Гь. Гәлиа иҩымҭа «Весна в Сакене» раҧхьаӡа ажурнал «Новый мир» ианиҵеит.

Еиуеиҧшым ашықәсқәа раан К. Симонов СССР Иреиҳаӡоу Асовет адепутатс, РСФСР Иреиҳаӡоу Асовет адепутатс дыҟан. 1938 ш. СССР ашәҟәыҩҩцәа Реидгылахь дрыдыркылеит. Ари арҿиаратә хеидкылаҿы акәзар, 1946-1953 шш. раан ахантәаҩы ихаҭыҧуаҩс ау иуан, 1953-1959, насгьы 1967-1979 шықәсқәа рзы СССР ашәҟәыҩҩцәа Реидгыла аусбарҭа амаӡаныҟәгаҩс дыҟан.

К. Симонов ианашьан еиуеиҧшым аҳәынҭқарратә ҳамҭақәа, фынтә Сталин ипремиақәа иоухьан, Ленин ипремиа иаҭәашьан (1974).

К. Симонов лымкаала дырзыҟан аҧсуа шәҟәыҩҩцәеи ҳлитературеи, бзиа ибон Аҧсни аҧсуа жәлари. Ихьӡ еицырдыруа иҟазҵаз иҩымҭақәа рыхәҭак Аҧсны, Кәыдры аӡиас амшын иахьалало аҿықәан иаҧиҵеит. Аҧсни аҧсуааи ирызкны иикьыҧхьызгьы маҷӡам.

Константин Михаил-иҧа Симонов иҧсҭазаара далҵит 1979 ш. август 28 рзы Москва.

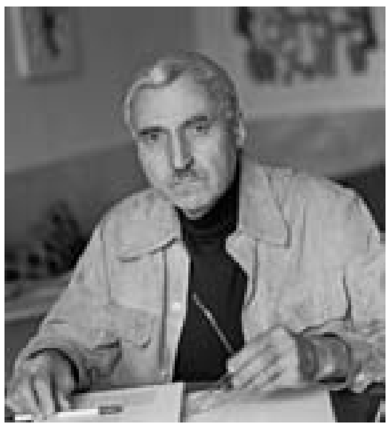

Аб Дорофеи Дбари Гарик Сангәлиеи рыҧшаарақәа

Ашәҟәы аӡыргара

Наира Сабекиа

Ааигәа Аҧсуаҭҵааратә институт аҿы имҩаҧысит Аб Дараҭи (Дорофеи Дбар) Гарик Сангәлиеи рмонографиа «Храм святого Георгия (Аиергь-ныха) в селе Анхуа VIII-X в.в.)» аӡыргара. Уи ҭыжьын Афон Ҿыц иҟоу амонастыр, Аҧсны иҧшьоу Амитрополиа ашәҟәҭыжьырҭаҿы 2025 шықәсазы.

Авторцәа аҩыцьагьы Д.Гәлиа ихьӡ зху Аҧсуаҭҵааратә институт анаукатә усзуҩцәоуп.

Ашәҟәы аӡыргараҿ еизаз рҿаҧхьа дықәгылеит автор Аб Дараҭ (Дарофеи Дбар). Иҭабуп ҳәа реиҳәеит ари ашәҟәы аҭыжьраз ивагылаз зегьы, ҷыдала арецензиа азыҟазҵаз Екатерина Армарчук. Иазгәеиҭеит дшеигәырӷьо ари раҧхьаӡатәи аҧшьамаҭзуҩы иҭижьыз Д.Гәлиа ихьӡ зху аинститут агрифала иахьҭыжьу. «Ари ашәҟәы, иҧшьоу Гьаргь иуахәама (храм) Анхәа ақыҭа иҟоу, иазкуп, Аҧсны иҟоу аҭыҧ ҧшьақәа, абаҟақәа рыҭҵаара ҳалшаратәы аиҧш ҳҟаиҵааит» ,– иҳәеит иара. Анхәа ақыҭаҿ иҧшаау ауахәама имаҷын издыруаз, уи интересс ишьҭыхын 2016-2018 шықәсқәа рзы, убасҟан Аҧсны иҧшьоу Амитрополиа амчала, ауахәама аҧеыхақәа ықәгаҩы акәша-мыкәша ирыцқьаны аҭыҧ хыртит.

2019 шықәсазы археолог Гарик Сангәлиа инапхгарала имҩаҧган археологиатә ҧшаарақәа.

Аергь ныха аҧеыхақәа раҧхьаӡа акәны иҧшаан 1961 шықәсазы Вианор Пачлиа ибзоурала. Аҭҵааратә усумҭақәа рахьтә, ахшыҩзышьҭра ду аҭатәуп 1965 шықәсазтәи В.Ориолкин иҟаиҵаз аҳасабырба. Уи еиқәырханы иҟан Иури Воронов иархиваҿ, 2008 шықәсазы ҳнапаҿы иҳалҭеит иҧшәма С.Воронова.

–Ақыҭа Анхәа ҧшьышықәса иааиҧмырҟьаӡакәа археологиатә ҧшаарақәа мҩаҧысуан, акомплекс Бжьылҩа аҿы Гарик Сангәлиеи сареи ҳнапхгарала, убасҟан иҧшаан: 34-ҩык рыҧсыжырҭақәа, 2265 акерамика иалху ачысмаҭәа, 116 аихалыхқәа. Акрызхыҵуа амонетақәа – 3, асаркьаҧеыхақәа – 29.Абарҭ аҧшаарақәа инарықәыршәаны, И.Воронов иазгәаҭарақәа ҳҳы иархәаны иаҳҳәар ҳалшоит ари ауахәама VIII-X ашәышықәсақәа рахь иаҵанакуеит ҳәа.

Маи 6, 2017 шықәса раахыс ари аҭыҧаҿы имҩаҧаагоит Аиергьныҳәа, 100-ҩыуаак инарзынаҧшуа алархәаны, уи азы ауахәама ааигәа иргылоуп аҿахыбра, уаҟа аҩырақәа кыдуп. Ирацәаҩуп иахьа ари иҭыҧ иаҭааха. Уи аиқәырхаразы иаҭахуп ахыбра бзиа аҟаҵара. Ашәҟәы иагәылоуп апроект, архитектор Кама Кациа иҟалҵаз 2019 шықәсазы. Аха, усҟан иҟалаз аепидемиологиатә ҭагылазаашьа иахҟьаны анагӡара залыршамхеит.

Ииун 28, 2021 шықәсазы Аҧсны акультура Аминистрра ари аҭыҧ Аҳәынҭқарратә сиа ашҟа иахырҧхьаӡалеит, – иҳәеит Аб Дараҭ иқәгылара хыркәшо.

Уи ашьҭахь дықәгылеит ашәҟәы аҩбатәи автор Гарик Сангәлиа, игәалаиршәеит Анхәа аҧшаарақәа анхацдыркыз. Уи даара иуадаҩыз усын. «Аҭҵаара мҩаҧаагеит, Москва аконференциаҿгьы ажәахә ҟаҳҵеит, ари аҭыҧ абна ахаҧаны иҟан, иҧшьоу Аҧсны Амитрополиа абзоурала ирыцқьан, уи ашьҭахь аух хәҭа-хәҭаала ианҭаҳҵаа, џьоукы ҳҿахәы ҳҿырхын заа ашәҟәы ианырҵеит. Асеиҧш иҟоу аҭыҧ еилa иҭҵаамкәа, алкаа иашақәа ҟаҵамкәа акьыҧхьра иашам. Аҧсуа ҭҵаарадырра иҕәҕәаны ихалахьеит, абри ашәҟәы ҳҭоурыхтә баҟақәа интересс изку рзын иранаҳәо рацәоуп. Ҳара ҳаҧсыеимхароуп, ҳаиҵамхароуп», –иҳәеит Гарик Сангәлиа.

Ашәҟәы аӡыргара иазкыз аиҧылара хыркәшо Аҧсуаҭҵааратә институт аиҳабы Арда Ашәба иҳәеит ари ашәҟәы ҳҭоурых зҳәо, ҳӡырызго ишыруаку, Михаил Ҭраҧшь иҭиҵаахьаз иуникалтәыз аматериалқәа абылра иналаӡны ишцаз. Иҭабуп ҳәа реиҳәеит Аб Дараҭи, Гарик Сангәлиеи ҳҭоурых ҭаула аазырҧшуа ашәҟәы ахьҭрыжьыз, рҵьабаа ду азы.

Аӡыргара иалахәыз зегьы рхатәы харҵьала иаархәеит ашәҟәқәа. Уи Анхәа ирыҧшааз аҧшьа-ҭыҧ ахыбра аҟаҵарахьы идәықәҵахоит.

Агәалашәара ахәылҧаз еиҿкаан

Аҟәатәи ацентртә ақалақьтә библиотекаҿы ааигәа имҩаҧыргеит Аҧсны жәлар рпоет Платон Бебиа диижьҭеи 90 шықәса аҵра иазкыз агәалашәаратә хәылҧазы.

Аусмҩаҧгатә ахь имҩахыҵит ашәҟәыҩҩцәа, ауаажәларратә усзуҩцәа, акультуреи аҟазареи рымаҵ зуа, аҿар, астудентцәа, апоет иҭаацәа.

Аиқәшәара аалыртит абиблиотека аиҳабы Цинули Нанба. Ахәылҧаз мҩаҧигон Аҧсны акультура аминистрра аусзуҩы Адамыр Гәынба. Уи иааркьаҿны далацәажәеит апоет иҧсҭазаареи ирҿиаратә мҩеи.

Аҧснытәи аҳәынҭуниверситет астудентцәеи Д. И. Гәлиа ихьӡ зху Аҟәатәи аҧшьбатәи абжьаратәи ашкол аҵаҩцәеи азааҭгылеит П. Бебиа ирҿиараҿы иалыркааз, ирыҧхьеит иажәеинраалақәа.

Ас еиҧш иҟоу аиҧыларақәа еснагь акырӡа шрыҵаркуа, еиҵагыло абиҧаракәа рзы ааӡаратә ҵакы шрымоу, хәарҭара шрылоу азгәаҭауа ргәаанагаракәа рыла еизаз рҿаҧхьа иқәгылеит ажәа зырҭаз Аҧсны абыргцәа Рхеидкыла ахантәаҩы Аполлон Думаа, Аҧсны ашәҟәыҩҩцәа Реидгыла ахантәаҩы Вахтанг Аҧҳазоу уҳәа егьырҭгьы.

Аҵыхәтәан аҭыҧҳацәа рансамбль «Гәында» инанагӡеит ашәақәа.

Аиқәшәара еиҿызкааз, уи зҿалазырхәыз зегьы иҭабуп ҳәа ралҳәеит апоет иҧҳа Кама Бебиа.

Абри ала ихыркәшан жәлар рпоет ииубилеи азгәаҭара аҳәаақәа ирҭагӡаны имҩаҧысыз ахәылҧаз.

АПСНЫМЕДИА

Ареспубликатәҳәынҳҳарратәусҳәарҳа «Аҳснымедиа»

gazeta-apsny.info
apsnygazeta@mail.ru

аҳел: +7 (840) 226-15-75 / 226-59-73
аҳыҳҳыҳ: Аҳсны, Аҳә аҳ, Ажәанба имҳа, 9

Аредактор хада
Ахра АНҲҲАБ

Агазеҳ адҳала иҳым астатиа ахәаредакциа иазшәаҳом. Агазеҳ ахә–20 мааҳ.